

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Porovnání japonského komiksu Doraemon s jeho čínským překladem se
zaměřením na citoslovce a onomatopoeie**

**The Comparison of Japanese Comic Book Doraemon with Its Chinese
Translation with the focus on interjections and onomatopoeia**

OLOMOUC 2012

Veronika Meravá

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ondřej Kučera

**Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla
veškeré použité prameny a literaturu.**

Olomouc, 26. června 2012

.....

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním originálu japonského komiksu „Doraemon“ s jeho čínským překladem se zaměřením na citoslovce a onomatopoeie. Na začátku práce objasňuje nejen pojmy jako „sémantika“, „citoslovce“, „onomatopoeie“, ale samozřejmě nám přibližuje i teorii citoslovcí a onomatopoií v japonském a čínském lexiku. Praktická část této práce se věnuje samotnému porovnání překladu s originálem – schopnost čínského jazyka, který není tak bohatý na zvukomalebná slova jako japonština, vyrovnat se po lexikální stránce originálu, resp. schopnosti zachovat správný dojem na čitatele. V závěru práce si shrneme nabyté poznatky.

Vypracoval: Veronika Meravá

Katedra a fakulta: Katedra asijských studií, Filozofická fakulta

Název práce: Porovnání japonského komiksu Doraemon s jeho čínským překladem se zaměřením na citoslovce a onomatopoeie

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kučera

Počet znaků: cca 81 200

Počet příloh: 0

Počet tabulek: 4

Počet grafů: 1

Počet titulů použité literatury: 22 (včetně elektronických zdrojů)

Klíčová slova: Doraemon, citoslovce, onomatopoeie, zvukomalebná slova, překlad, lexikologie, sémiotika

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Ondřejovi Kučerovi za trpělivost a čas, který mé práci věnoval, a také za rady, které mi poskytl, a Hirojovi Tójamovi za jeho konzultace týkající se japonských citoslovcí a onomatopoií.

OBSAH

Úvod.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	
1. Slovní zásoba.....	9
1.1. Lexikologie.....	9
1.1.1. Kvalita a kvantita.....	9
1.1.2. Tvoření slov.....	9
1.2. Lexikografie.....	11
2. Sémiotika, sémantika, semióza.....	12
2.1. Sémiotické metody.....	13
2.2. Motivované a konvenční znaky.....	14
3. Citoslovce a onomatopoeie.....	15
3.1. Citoslovce a onomatopoeie v čínském jazyce.....	16
3.1.1. Formy citoslovcí a onomatopoií.....	16
3.1.2. Jednoduché citoslovce a onomatopoeie.....	17
3.1.3. Reduplikace.....	17
3.2. Citoslovce a onomatopoeie v japonském jazyce.....	24
3.2.1. Tvary japonských citoslovcí a onomatopoií.....	25
PRAKTICKÁ ČÁST.....26	
Porovnání překladu.....	26
未来の国からはるばると vs 来自未来世界的机器人.....	27
変身ビスケット vs 动物饼干.....	30
かげがり vs 抓影子.....	33
一生に一度は百点を・・・ vs 得了一百分.....	35
雪でアッチッチ vs 下雪天，真热.....	37
テストにアンキパン vs 记忆面包.....	40
ぼくの生まれた日 vs 我的生日.....	41
勉強べやの大なだれ vs 书房里的大雪崩.....	43
Analýza.....	45
Závěr.....	48
Seznam použité literatury.....	50

Úvod

V dnešní době máme okolo sebe mnoho podnětů, které nám umožňují obohatit své vědomosti lépe, než kdy dříve. Pokud nerozumíme cizímu slovíčku, stačí nám z kapsy vytáhnout mobilní telefon, ve kterém se nachází elektronický slovník, nebo se přes něj můžeme lehce připojit k internetu. Pokud bychom si rádi přečetli knihu, či se cestou vlakem naučili nový jazyk, nemusíme sebou vláčet knihu, ale můžeme si tyto knihy v elektronické podobě přečíst z obrazovky počítače anebo mobilního telefonu.

A právě tyto vymoženosti nám otevírají nové obzory – stačí se připojit a můžeme se dozvědět o cizích krajinách takové informace, které bychom kdysi sotva vyčetli z knih, můžeme si bez problémů popovídat s člověkem z druhého konce světa a zjistit více o jejich krajině. Bylo by naivní tvrdit, že tyto nejnovější trendy jsou dokonalé a nemají negativní stránku, avšak důležité je to, že se nám otevírá brána do stále nepoznaného světa.

Trendem posledních čtyř desetiletí je jakési „otevření se“ Asie západnímu světu. Nejde už o pomyslném otevření se na ekonomické úrovni, ale právě na kulturní, kdy na západ pronikají do té doby jen v Asii známé fenomény – jedním z nich je i manga, čili japonský komiks. Právě japonské komiksy a animace si v posledních deseti až patnácti letech získaly srdce i české a slovenské mládeže, která se okamžitě stala fanouškem tohoto trendu – mnozí se právě díky tomuto nově nabytému koníčku rozhodli pro studium japonského jazyka na univerzitě.

Avšak animované filmy a komiksy mají u mnohých lidí nálepku „pro děti“, přičemž zapomínají na to, že když je něco kreslené, neznamená, že je to automaticky určeno nejmenším divákům (viz různorodost žánrů). A právě pro lingvisty i tyto média mohou být zajímavým materiálem ke zkoumání ať už vývoje jazyka a nejnovějších trendů v slovní zásobě jazyka, ale i vzniku nových slovíček apod. Navíc komiksy jsou dokonalým materiálem ke zkoumání citoslovcí a zvukomalebných slov, a právě proto se tato práce bude soustředit na mangu s názvem „Doraemon“. Tento komiks vypráví příběh o robotovi Doraemonovi z 22. století, který byl poslán do naší doby, aby pomáhal chlapcovi se jménem Nobita a odvrátil tak zlý osud, který tento chlapec svou lenivostí a hloupostí, uvrhl na své potomky. Komiks je nejenom poučným ale zejména vtipným vyprávěním o různých dobrodružstvích Nobity, jakmile se mu něco nedaří, volá na robota: „Doraemone! Dělej něco!“ Ten vybere ze své kapsy, kterou má

na břichu, jeden z mnoha jeho vynálezů, který by měl chlapci pomoci – jak by se ale dalo čekat, ne vždy všechno dopadne tak, jak by mělo, a od toho se odvíjí děj tohoto humorného příběhu.

Komiks Doraemon byl k tomuto výzkumu vybrán zejména z následujících důvodů:

- tato manga je populární nejen v Japonsku, Tchaj-wanu, Hong Kongu a Číně, ale i ve Španělsku, Itálii, Francii a v jiných krajinách světa;
- na konci roku 2000 bylo po celém světě prodaných asi 170mil. výtisků¹;
- líčí každodenní život běžné japonské rodiny;
- v březnu 2008 ministr zahraničních věcí Japonska prohlásil Doraemona za prvního národního „anime velvyslance“², jinými slovy, tento modrý robot je považován za japonskou kulturní ikonu.

Práce bude porovnávat japonský originál mangy Doraemon s jejím čínským překladem se zaměřením na citoslovce a onomatopoeie, čili zvukomalebná slova. Vzhledem k tomu, že japonština je bohatá nejen na citoslovce ale zejména na onomatopoeie, podíváme se na to, jak se čínský jazyk, který v porovnání s japonštinou není tak bohatý na zvukomalebná slova, vyrovnává s tímto problémem při překladech a podle toho zkusíme zařadit jednotlivé způsoby překladu do skupin.

Zároveň dochází díky popularitě japonského komiksu a anime (animace) k tomu, že tchajwanští a čínští fanoušci těchto trendů, začínají přijímat do té doby jen japonská slova do vlastního čínského lexika, a tak dochází k obohacení slovní zásoby, což si v této práci také budeme demonstrovat.

Samozřejmě nechybí ani vysvětlení pojmů, se kterými se v této práci setkáme, jako např. sémantika, onomatopoeie a citoslovce nejen v rámci obecné lingvistiky ale i v jednotlivém čínském a japonském lexiku. V praktické části porovnáme japonský originál ドラえもん³⁴ (Doraemon) s jeho čínským překladem pod názvem 哆啦 A 梦⁵ v anglicko-čínské edici, kde jsou v prvním díle obsaženy vybrané příběhy z prvních pěti

¹ Podle měsíčních reportů vydavatelství Tentōmushi Comics

² Yamaguchi, Mari. **Doraemon appointed Japan's first ever cartoon ambassador.** *China Post*, Březen 20, 2008.

³ 藤子・F・不二雄. 「ドラえもん」第1巻. 東京: てんとう虫コミックス, 2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140001-9.

⁴ 藤子・F・不二雄. 「ドラえもん」第2巻. 東京: てんとう虫コミックス, 2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140002-7.

⁵ 藤子・F・不二雄. 《哆啦 A 梦》二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

japonských dílů, a proto se budeme držet čínské edice. Zde budeme sledovat, nejen výstižnost překladu, ale i fonetickou a grafickou podobnost. Pro přesnější pochopení si následně různé způsoby překladu a grafickou podobnost převedeme na procenta. Nakonec si shrneme nabyté poznatky a vyvodíme závěr této práce.

Na přepis japonských slov používáme českou transkripci a čínskou výslovnost zapisujeme pomocí pinyin (oficiální čínské transkripce).

TEORETICKÁ ČÁST

1. Slovní zásoba jazyka

Vedle zvukové složky a gramatiky je třetí základní složkou jazyka jeho slovní zásoba. Tou se zabývá zejména lexikologie a lexikografie.

1.1 Lexikologie

Pojem „lexikologie“ pochází z řeckého *lexis*, co znamená „řeč“ nebo „slovo“, a ze slova *logos*, čili „věda, nauka“. Jinými slovy je to nauka o řeči, a jazyku. Lexikologie má za úkol zkoumat nejenom složení slovní zásoby, ale i vztahy mezi jednotlivými slovy, např. původ slov, způsob jejich tvoření, jejich uspořádání, vliv cizích slov na slovní zásobu mateřského jazyka a pod.⁶

1.1.1 Kvalita a kvantita

Slovní zásoba se skládá z lexémů, čili jazykových znaků, které pojmenovávají okolní svět (jednotlivé předměty, osoby, jevy a události), a které jsou uspořádány, hierarchizovány a spojeny pomoci různých vztahů. Tyto vztahy se týkají jejich kvantity a kvality. Co se týče kvality, liší se obsahem a rozsahem pojmů, k nimž se jednotlivé tvary vztahují a také různými vztahy, ať už podřazenými nebo nadřazenými. Např. pojem rostlina je nadřazený pojmem strom a růže a má menší rozsah a větší rozsah než tyto pojmy podřazené. Kvantitou se myslí frekvence nebo četnost, s jakou se můžeme setkat s různými jevy (podle toho se sestavují frekvenční slovníky)⁷.

1.1.2. Tvoření slov

Mezi hlavní procesy, které umožňují rozšiřování slovní zásoby, se z formálního hlediska řadí odvozování a skládání, a z hlediska sémiotického změny významu a výpůjčky. (viz sémiotika na str. 9)

⁶ ČERNÝ, JIŘÍ. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346093-8.

⁷ ČERNÝ, JIŘÍ. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346093-8.

Změny významu mají zvláštní postavení mezi ostatními jazykovými změnami: nemění se forma pojmenování, ale pouze jeho obsah. Např. k rozšíření významu došlo v japonském slově sake 酒, které původně označovalo jenom rýžové víno, dnes se však používá k obecnému označení „alkoholu“. V čínštině je tento problém složitější a to proto, že se obecně tvrdí, že čínské znaky mají vícero významů a že změny ve významech probíhají častěji než v jiných jazycích. Příkladem může být 法 (fǎ), jenž rani konfuciáni, mohisti a taoisti chápali jako „standard“ nebo „modelovat“, avšak legalisti (jako Xunzi) jej chápali jako „zákony“⁸.

Výpůjčky z cizích jazyků jsou dalším ze způsobů, jak obohacovat slovní zásoby, ke kterému dochází v důsledku styků mezi státy na politické, ekonomické a kulturní úrovni. Rozeznáváme 2 typy výpůjček:

1.) Z cizího jazyka se přejímá nový pojem a s ním i příslušné pojmenování; jde o přirozený proces obohacování slovní zásoby:

z čínštiny v českém jazyce můžeme objevit slova jako čaj, kečup, vymývání mozků, ginkgo, atd.

2.) Existující pojem se nahradí novým cizím slovem, které je zrovna v módě, např:

japonské slovo pro obchod お店 (omise) se mnohdy nahrazuje anglickým pojmenováním „shop“ (v katakaně⁹ přepsáno jako ショップ, šoppu).

Mnoho převzatých slov bylo v průběhu vývoje jazyka přizpůsobeno svým potřebám do té míry, že si obyčejný člověk neuvědomuje jejich cizí původ. Nejlépe to můžeme vidět na příkladu kalků, tj. doslovných překladů – viz výše zmíněný pojem „vymývání mozků“ (čínsky 洗腦, xǐ nǎo), který vznikl v 50. letech 20. století za Korejské války¹⁰.

Dalším příkladem můžou být internacionalismy, tj. mezinárodní slova, které se jenom přizpůsobili fonetickým a pravopisným systémům. Někdy však u nich dochází k posunutí významu. Z čínského lexika můžeme jmenovat slova jako 布丁 (bùdīng, puding), 巧克力 (qiǎokèlì, čokoláda), 三明治 (sānmíngzhì, sendvič), 可可 (kěkě,

⁸ HANSEN, Ch. **Fa (Standards: Laws) and Meaning Changes in Chinese Philosophy**. *Philosophy East and West* 44, Červenec 1994, č. 3.

⁹ katakana = abeceda, která se používá na přepis cizích slov

¹⁰ HARPER, Douglas. **Brainwashing**. <http://dictionary.reference.com/browse/brainwashing> (13. 06. 2012)

kakao), 可口可乐 (kěkǒukělè, coca-cola), 迪斯科 (dísīkē, diskotéka), 芭蕾 (bālěi, balet), 因特网 (yīntèwǎng, internet). Z japonské slovní zásoby můžeme zmínit slova jako ガラス (garasu z hol. glas, které nahradilo do té doby používaný výraz biirido z port. vidro), タバコ (tabako, cigarety), ビール (bíru z hol. bier, pivo), a mnohé další¹¹.

Zajímavé je sledovat vztah čínštiny a japonštiny, kdy druhý zmíněný jazyk spolu s písmem přejal z pevniny i slovní zásobu, dnes známou jako sinojaponská slova (漢語 kango, čili slova původem čínská). Na druhou stranu ve 20. století čínština přijala slova, která v čínštině v té době nebyla (nebo tato slova existovala, ale japonská verze opisovala moderní koncepty), ale ne jako fonetickou či fonologickou výpůjčku, ale přes znaky, které mají v čínském jazyku jiné čtení, např.: 文化 (jap.: bunka, čín.: wénhuà; kultura), 科学 (jap.: kagaku, čín.: kēxué; věda), 革命 (jap.: kakumei, čín.: gémìng; revoluce), 社会 (jap.: šakai, čín.: shèhuì; společnost), a jiné.

1.2 Lexikografie

Pojem „lexikografie“ se odvádí z řeckého *lexis* a *grapho* (druhý pojem bychom přeložili jako „napsat, zapsat“) – jinými slovy je to věda, která zkoumá to, jak se jednotlivá slova zapisují. Zároveň se zabývá sepisováním slovní zásoby, tj. sestavováním slovníků.

S jazykem souvisí každý slovník už jenom tím, že zapisuje (nejčastěji v abecedním pořadí) určitou část slovní zásoby a podává výklad jednotlivých hesel. Převážná část slovníků je zaměřena na slovní zásobu některého jazyka a uvádí překlad jednotlivých hesel do jiného jazyka, nebo jejich zpracování z lingvistického hlediska (slovníky pravopisné, synonymické,...).

¹¹ HOFFER, Bates F. *Language Borrowing and the Indices of Adaptability and Receptivity*. <http://www.uri.edu/jaics/content/2005v14n2/05%20Bates%20L.%20Hoffer.pdf> (13. 06. 2012)

2. Sémiotika, sémantika, semióza

Sémiotika má na rozdíl od sémantiky širší a obecnější rozsah, a sémantiku v sobě zahrnuje. Sémiotika je nauka o znakových systémech a věnuje se zkoumání nejen jazykových znaků, ale obecně i všech ostatních znakových systémů, s nimiž se všichni pravidelně setkáváme (např. mezinárodní značky, světelní signály na semaforech apod.)¹².

Ferdinand de Saussure označoval tuto disciplínu sémiologie, kterou definoval jako nauku o životě znaků v lidské společnosti (např. jako jeden z mnoha systémů uváděl i řeč hluchoněmých, Morseovu abecedu a jiné)¹³. Ve druhé polovině 20. století začaly převládat názory, že uživatelé znaků jsou nejen zvířata (zoosémiotika), ale používání znaků je patrné v celé přírodě (biosémiotika). Teoretická sémiotika se zabývá zkoumáním podstaty znaků a jejich klasifikací. Nejstručnější definice zní: „znak je něco, co stojí na místě něčeho jiného“¹⁴; nutným předpokladem k existenci znaku je také „interpretant“, tj. někdo, kdo tuto záměnu chápe a dokáže ji interpretovat¹⁵.

Ferdinand de Saussure, zakladatel jazykovědného strukturalismu, se především věnoval teorii jazykového znaku. Definoval, že ten se skládá ze dvou neoddělitelných složek: *signifiant* (složka označující, forma, tvar) a *signifié* (složka označovaná, obsah či význam výrazu)¹⁶.

Ferdinand de Saussure také definoval tři základní vlastnosti jazykového znaku: lineárnost, arbitrárnost a diskontinuitu. Lineárnost se týká především jazykové formy, což souvisí s faktem, že v jazykově výpovědi není jiný způsob než řadit jeden znak za druhým. Arbitrárnost poukazuje na to, že obě složky znaku (*signifiant* a *signifié*, tj. obsah a forma) jsou spojeny na základě konvence a neexistuje mezi nimi logický vztah. Tomuto se vymykají pouze onomatopoická slova, jejichž podoba má přímou souvislost s jejich významem (např. kukačka, chrchlat,...). Diskontinuita, čili ohraničenost, poukazuje na to, že jazykový vztah se vztahuje k určité vymezené části okolního světa a díky tomu se staví do opozice s okolním světem, a proto jej nejde zaměňovat.

Sémiotika má charakter oboru i metody. Zabývá se znakem jako skutečností, která zastupuje jinou skutečnost, což je možné jenom tehdy, pokud vnímatel ví, anebo

¹² ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346-093-8.

¹³ SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 2007.. ISBN 978-80-200-1568-6.

¹⁴ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346-093-8.

¹⁵ ČERNÝ, JIŘÍ. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346093-8.

¹⁶ SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1568-6.

alespoň tuší, že se setkává se znakem. Jinak řečeno: Znak může fungovat jenom tehdy, je-li jeho vnímatel kompetentní, tj. zná-li jeho význam a smysl nebo předpokládá-li alespoň, že znak nějaký význam a smysl má¹⁷. Uvědomění si tohoto je samo o sobě vztahem, který zakládá semiózu.

Semióza je proces, při němž přiřazujeme k některému pojmu, předmětu, jevu, události nebo osobě příslušný znak¹⁸. V podstatě se jedná o proces pojmenování a označování. V prvním případě jde o pojmenování něčeho pomocí určitého výrazu jazyka, ve druhém o řazení nějakého znaku, symbolu apod. k čemukoli. Již Ferdinand de Saussure popsal rozdíl mezi *langue* (jazyk, souhrn celé slovní zásoby) a *parole* (konkrétní řeč, promluva v daném okamžiku). Na základě semiózy rozlišujeme tři poddisciplíny: sémantiku, syntaktiku, pragmatiku.

Sémantika je věda, která se zabývá významem. Co se týče lingvistiky, jde o význam jednotlivých slov, čili o významovou složku jazykového znaku.

Syntaktika se zabývá vztahy mezi znaky.

Pragmatika se zabývá vztahy mezi označením a uživatelem (interpretem).

2.1. Sémiotické metody

Rozlišujeme 3 základní sémiotické metody: interpretace, formalizace a jazykový rozbor.

Nejstarší metodou je interpretace, protože už v nejprimitivnějších společnostech šamani a kouzelníci přisuzovali význam přírodním úkazům apod. Později astrologové předpovídali osud člověka podle postavení nebeských těles, jiní lidé ho vyčetli z dlaní. Lékaři určovali nemoc člověka podle příznaků a tím tato metoda nabyla vědeckější charakter. Příkladem nesprávné interpretace může být příklad z minulosti, kdy si lidé zatmění slunce a jiné přírodní úkazy vysvětlovali jako nepřízeň bohů. Avšak to je dáno tím, že pokud bychom dokázali odlišit správnou interpretaci od nesprávné, znamenalo by to, že jsme schopni rozlišit opodstatněné či reálné znakové systémy od pověr a předsudků¹⁹.

Formalizace spočívá v tom, že nahrazujeme znaky přirozeného jazyka jinými znaky (symboly), díky čemuž můžeme ponechat stranou pragmatickou stránku znaků a

¹⁷ DOUBRAVOVÁ, Jana. *Sémiotika v teorii a praxi*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-493-9.

¹⁸ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

¹⁹ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

sémantickou interpretaci a soustředit se na jejich strukturu či schéma. I přesto, že tato metoda má mnoho výhod, má i své nevýhody; kromě jiného, její hranice spočívají v tom, že formalizovat lze jenom informační (popisnou) složku přirozeného jazyka, méně již jeho emocionální složku²⁰.

Metoda jazykové analýzy má dlouhou tradici – již ve starověké Indii, Řecku a Římě se analyzovala fonetická i gramatická stránka jazyka, prováděl se slovní a větný rozbor a další, dokonce se analyzovala vnitřní řeč, tj. formulace výpovědi a celých textů „v duchu“. Dá se bez nadsázky říci, že prakticky všechny moderní lingvistické pojmy se zkoumaly již ve starověku za Aristotela a dalších řeckých filozofů²¹.

2.2. Motivované a konvenční znaky

Mezi znakem a tím, co je označováno, mohou být různé znaky. Je-li to vztah podobnosti nebo logické souvislosti, mluvíme o motivovaném znaku. U případů, kdy je vztah čistě nahodilý, se ujal termín konvenční nebo také arbitrární (libovolný) znak²².

Pokud jde o jazykové znaky, většina z nich má konvenční charakter, protože mezi označovanou a označující složkou neexistuje logický vztah, příkladem je i to, že v různých jazycích má stejná věc odlišné pojmenování (pes, dog, sabaka, inu, gōu a jiné). Avšak v každém jazyce se nachází určitý počet motivovaných znaků, jsou to tzv. onomatopoická či zvukomalebná slova. I přesto že u těchto slov forma napodobuje obsah, je jejich tvar určen normami příslušného jazyka a má v tomto smyslu částečně i charakter konvenční – důkazem může být citoslovce „haf“, jehož formy v jiných jazycích jsou: wan wan (わんわん), wāng wāng (汪汪), hau hau, bow wow, atd.

²⁰ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

²¹ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

²² ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

3. Citoslovce a onomatopoeie

Citoslovce (interjekce) je neohebný slovní druh, který vyjadřuje nálady a pocity, vůli mluvčího, hlasy a zvuky. Obvykle nemá žádnou gramatickou souvislost se zbytkem věty. Citoslovce mohou sloužit také na vyplnění prázdných částí věty. Od ostatních slov (jestliže se cítí jako samostatná) se oddělují čárkou nebo vykřičníkem. Jen některá, zvláště taková, která označují zvuky, někdy nahrazují slovesný přísudek. Taková citoslovce se čárkami neoddělují²³.

Podle *Mluvnice češtiny pro střední školy*²⁴ se citoslovce dále dělí na:

1.) subjektivní

- impulzivní – vyjadřují pocity citových hnutí, např.: ach, ouvej, fuj
- imperativní (rozkazovací) – vyjadřují vůli mluvčího: haló, hybaj

2.) objektivní (onomatopoická, zvukomalebná) - převádějí zvuky vnějšího světa do artikulované podoby – chacha, haf, buch. Od těchto citoslovců se tvoří i slova jako chechtat se, břinknout, apod.

Jiří Černý a Jan Holeš v knize *Sémiotika* rozlišují v rámci zvukové motivovanosti slova zvukomalebná a expresivní, no upozorňují na to, že někdy není jasné, co se kterým pojmem myslí. Zároveň však za slova zvukomalebná považují i ta, jejichž hodnota je dána přímou nápodobou mimojazykové skutečnosti (jde o slova jako žbluňk, prásk, bum, bác, apod.)²⁵.

Slovo onomatopoeie pochází z řeckého *onoma poien*, což se překládá jako „tvoření jména“ a napovídá, že se jedná o jeden ze zdrojů nových slov v jazyce. Některé teorie tvrdí, že celý jazyk vznikl tak, že člověk napodoboval zvuky, které ho obklopovaly – taková teorie se nazývá onomatopoická (angl. bow-wow theory)²⁶.

Jak už je výše zmíněno, kromě slov zvukomalebných, rozlišujeme ještě slova expresivní. V tomto případě se jedná o nápodobu nepřímou, jinými slovy, samohlásky a souhlásky různým způsobem působí na naše sluchové orgány a některé se zdají příhodné pro vyvolání jistých pocitů a abstraktních představ. Přejít mezi slovy zvukomalebnými a expresivními je plynulý. Výzkum tohoto druhu expresivity se těšil velkému zájmu jazykovědců již od času sv. Augustina (354 - 430 n. l.), avšak tyto

²³ NOVOTNÝ, Jiří a kolektiv. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-32-5.

²⁴ NOVOTNÝ, Jiří a kolektiv. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-32-5.

²⁵ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

²⁶ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

úvahy jsou spíše intuitivní a subjektivní; výsledky zkoumání se ukázaly jako značně rozporuplné a k jednoznačným závěrům se nedošlo²⁷.

3.1. Citoslovce a onomatopoeie v čínském jazyce

Onomatopoeie v čínském jazyce se nacházejí někde na periferii jeho slovní zásoby. Čínské onomatopoeie mají jedinečné črty v porovnání s podstatnými jmény, slovesy či adjektivy. Tyto charakteristiky můžeme vidět na procesu reduplikace, který je pro čínské onomatopoeie typický.

Reduplikace nabírá totální formu, která je jednou z nejběžnějších morfologických operací, může označit pluralitu, ale má i jiné sémantické a pragmatické důsledky. Pokud se onomatopoeie nebudou řídit pravidly čínské gramatiky, nemůžou být považovány za gramatickou složku. A proto se čínské onomatopoeie musí podřizovat těmto pravidlům, protože jsou aktivní složkou dennodenní řeči²⁸.

3.1.1. Formy citoslovcí a onomatopoií

Čínské citoslovce a onomatopoeie se můžou rozdělit do dvou podskupin:

- s původem v klasické čínštině – zachovány díky písemným záznamům, většinou se limitují jenom na písemné (literární) projevy, např.:

流水潺潺 liúshuǐ chánchán (žblunkání tekoucí vody)

书声琅琅 shūshēng lángláng (zvuk čtení nahlas)

磨刀霍霍 mó dāo huò huò (skřípavý zvuk brousícího se nože)

- s původem v moderní hovorově čínštině – postrádají pevnou formu, avšak mají hodně společného s adjektivy²⁹. Ty se dále dělí na jednoduché a reduplikované.

²⁷ ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ Jan. *Sémiotika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-832-5.

²⁸ YEH, Wenchi. *An Optimality Theory Analysis of Mandarin Onomatopoeia*. Taipei City: National Chengchi University, 2011.

²⁹ YIN, Binyong. *Chinese romanization: Pronunciation and Orthography*. Beijing: Sinolingua, 1990.

3.1.2. Jednoduché citoslovce a onomatopoeie

O všech jednoslabičných citoslovcích a onomatopoiích se mluví jako o jednoduchých, např.: 啪 (pā; tresk), 砰 (pēng; bum), 轰 (hōng; dunění), 咚 (dōng; tresk), atd. Některé z těchto slov mohou být zvukově prodlouženy – tato délka může být zapsána pomlčkou.

Jednoduché citoslovce a onomatopoeie, stejně jako přídavná jména, zahrnují dvouslabičné formy, které můžeme rozdělit do tří skupin:

- aliterace – obě slabiky začínají stejnou souhláskou, např.:
叮咚 (dīngdōng; zvonivý zvuk nefritu, tečící voda), 嘀嗒 (dīdā; tik-tak), 乒乒 (pīngpāng; zvuk objektů narážejících do sebe), 噼啪 (pīpā; zvuk praskání, bouchání, poklepání), atd.
- rýmy – obě slabiky končí stejnou finálou, např.:
喀嚓 (kāchā; zvuk praskání nebo poklepání), 呼噜 (hūlū; zvuk chrápaní), 当啷 (dānglāng; řinčení, zvonění), atd.
- jiné, např.:
扑通 (pūtōng; zvuk těžkých předmětů dopadajících na zem), 噗嗤 pūchī; chichotání se, nebo zvuk unikajícího plynu), atd³⁰.

3.1.3. Reduplikace

Reduplikace je speciálním typem morfologické konstrukce, která je všeobecně považována za proces kombinující fonologické i morfologické aspekty. Obsahuje dvě části s alespoň jedním stejným segmentem – jedna část se nazývá základ, který přímo dědí fonémické melodie z kořene, druhá část je reduplikant, který kopíruje a duplikuje fonologický obsah ze základu. Poznáme dva typy reduplikace – úplnou a částečnou. Úplná reduplikace referuje k úplnému kopírování reduplikanta ze základu, při částečné reduplikaci se duplikuje jenom část základu³¹.

Úplná reduplikace: ABCDE → ABCDE-ABCDE

Částečná reduplikace: ABCDE → AB-ABCDE, ABC-ABCDE, atd.

(Podtržená část označuje reduplikanta)

³⁰ YIN, Binyong. *Chinese romanization: Pronunciation and Orthography*. Beijing: Sinolingua, 1990.

³¹ KATAMBA, Francis. *An Introduction to Phonology*. London, New York: Longman, 1998.

V úplné reduplikaci čínských onomatopoií se reduplikující slabika může vztahovat k základu úplně. Navíc téměř u každého reduplikanta dochází k reduplikaci napravo od základu. Reduplikace napravo kopíruje alespoň jednu hlásku základu a připájí ji jako afix k pravému konci prozodického slova³².

Typické slovo v čínském jazyce se neskládá z více částí, ale je jediným morfémem. Proto, kvůli menší komplexitě ve tvoření slov, se o čínštině mluví jako o jazyce izolujícím. Kvůli této jednoduchosti ve slovní struktuře se reduplikační proces, který je považován za druh afixu, morfologicky jeví jako kopírování původního morfému jako celku. Účelem reduplikace, běžného fenoménu v čínském jazyce, je zintenzívnit význam slova³³.

Čínské onomatopoeie se dělí na 4 skupiny – jednoslabičné, dvojslabičné, trojslabičné a čtyřslabičné. Podle Li-ho jsou dvojslabičné onomatopoeie největší skupinou – tvoří 38% celkového počtu onomatopoií³⁴. Důvodem dvojslabiční tendence je, že základní prozodická jednotka v moderní čínštině je tvořena dvěma slabikami³⁵. Mezi čínskými onomatopoiemi můžeme najít dva vzory – AA a AB, z nichž asi polovina dvojslabičných onomatopoií je ve vzoru AA. Právě duplikováním jednoslabičné onomatopoeie se čínština snaží vyjádřit bohatší zvuk³⁶. Onomatopoeie ve vzoru AB jsou složeny ze dvou odlišných slabik.

Tab. 1: AA a AB čínské onomatopoeie³⁷

AA	Počet výsledků (Google); historický zdroj	Český popis
bobo 啵啵/剥 剥	kolem 488tis.; z dyn. Tang (618 – 907)	zvuk bublinek/klepání
baba 叭叭	kolem 661tis.	troubení aut

³² YEH, Wenchi. *An Optimality Theory Analysis of Mandarin Onomatopoeia*. Taipei City: National Chengci University, 2011.

³³ CHAO, Y. -R. *A Grammar of Spoken Chinese*. Berkely: University of California Press, 1968.

³⁴ 李镜儿. 《现代汉语拟声词研究》中国: 上海出版社, 2007.

³⁵ 冯胜利. 《汉语韵律语法研究》背景: 北京大学出版社, 2005.

³⁶ 李镜儿. 《现代汉语拟声词研究》中国: 上海出版社, 2007.

³⁷ YEH, Wenchi. *An Optimality Theory Analysis of Mandarin Onomatopoeia*. Taipei City: National Chengci University, 2011.

papa 啪啪	kolem 2,210mil.	zvuk mávání
pengpeng 砰砰	kolem 1,85mil.; dyn. Západní Jin (1368- 1644)	bum
pupu 噗噗	kolem 2,810 mil., Z dyn. Ming (1368-1644)	zvuk unikajícího vzduchu
mimi 咪咪	kolem 14,000 mil.	mňoukat
miemie 咩咩	kolem 3,940 mil.	bekot (ovce)
miaomiao 喵喵	kolem 7,320 mil.	mňoukat
moumou 哞哞	kolem 515 tis., z dyn.Tang(618- 907.).	bú
dingding 叮叮	kolem 3,080 mil., z dyn. Tang (618-907.).	zvuk malého zvonečku
dongdong 咚咚	kolem 5,490 mil.,z dyn. Yuan (1271-1368).	zvuk klepání / bubnování
dudu 嘟嘟	kolem 8,680 mil., z dyn. Yuan (1271-1368).	zatroubit; monotónní zvuk
dada 答答	Kolem 8,870 mil., Z dyn. Yuan (1271-1368.)	zvuk kapající vody/ tikot
AB		
pipa 劈啪	kolem 4,53mil.	zvuk ulomení nebo prasknutí
pala 啪啦	Kolem 4,53mil.	zvuk něčeho těžkého při pádu

pulu 噗嚕	38,900 z dyn. Song (960-1279)	klábosení
pingpang 乒 乓	8,460,000 z dyn. Qing (1644-1911)	zvuk do sebe narážejících věcí
bibo 嗶剝	cca 200,000 z dyn Ming (1368-1644)	zvuk střelení/klepání
puchi 噗哧	4,030,000 Dyn. Qing (1644-1911)	chichot
putong 撲通	6,540,000 Dyn. Yuan (1271-1368)	zvuk věcí, které spadnou na zem nebo do vody
dingling 叮鈴	1,200,000 Z dyn. Tang (618-907)	zvuk zvonění
dulu 嘟嚕	1,990,000 Z dyn. Qing (1644-1911)	zatroubit; monotónní zvuk
Gudu 咕嘟	781,000 Dyn. Qing (1644-1911)	zvuk, kdy rychle pijeme vodu/vařící se vody

Tříslabičné onomatopoeie tvoří asi 14% inventáře čínských onomatopoií³⁸. Úkolem tříslabičných onomatopoií je zintenzívnit a obohatit zvuk víc než dvojslabičné onomatopoeie. Vzory tříslabičných onomatopoií jsou ABB (tvoří asi 48% tříslabičných onomatopoií³⁹) a AAB. Slova, která mají formu AA, mohou také nabrat formu AAA, např.: 哈哈 (hāhāhā; smích), 哗哗 (huāhuāhuā; zvuk padajícího deště a lijící se vody), atd.

³⁸李镜儿。《现代汉语拟声词研究》中国：上海出版社，2007。

³⁹李镜儿。《现代汉语拟声词研究》中国：上海出版社，2007。

Tab. 2: ABB a AAB čínské onomatopoeie⁴⁰

ABB	Počet výsledků (Google)	Český popis
pususu 噗簌簌	1,37mil.	jemný zvuk
pululu 噗噜噜	483tis.	zvuk unikajícího vzduchu/mávajících křídel
AAB		
dingdingdang 叮叮噹	8,620,000	zvuk zvonění
dingdingdong 叮叮咚	15,800,000	zvuk zvonění/hudba

Druhou nejpočetnější skupinou jsou onomatopoeie čtyřslabičné – tvoří 28% celkového počtu čínských onomatopoií. Vzory jsou ABAB a AABB plus AIBI s tím, že první (39%) zmíněné jsou o něco frekventovanější než druhé (36%)⁴¹.

Tab. 3: ABAB čínské onomatopoeie⁴²

ABAB	Počet výsledků (Google)	Český popis
dingdongdingdong g(叮咚叮咚)	cca 4,650,000	zvuk neustále zvonícího zvonku
dinglingdingling(叮铃叮铃)	cca 4,570,000	zvuk neustále zvonícího zvonku

AIBI onomatopoeie jsou čtyřslabičná zvukomalebná slova, kde druhá a čtvrtá slabika začíná písmenem „l“. Toto „l“ je pevný segmentismus v reduplikačním procesu a je nejspeciálnější vlastností AIBI onomatopoií, a tím se liší od AABB a ABAB.

⁴⁰ YEH, Wenchi. *An Optimality Theory Analysis of Mandarin Onomatopoeia*. Taipei City: National Chenggi University, 2011.

⁴¹ 李镜儿. 《现代汉语拟声词研究》中国: 上海出版社, 2007.

⁴² YEH, Wenchi. *An Optimality Theory Analysis of Mandarin Onomatopoeia*. Taipei City: National Chenggi University, 2011.

Zatímco AABB a ABAB onomatopoeie podléhají úplné reduplikaci, AIBI podléhá jenom částečné s tím, že „l“ je fixní.

Dále se ještě rozeznává vzor AI-BC, kde místo „l“ se nachází infix 里 (lǐ) na místě druhé slabiky s tím, že na čtvrtém místě je slabika začínající na „l“ pojící se samohláskou stejnou jaká se nachází ve třetí slabice⁴³, např.: 糊里糊涂 (húlihútú; zmatený). Avšak dalo by se polemizovat, jestli AI-BC a AIBI jsou ty samé kategorie anebo jde o dva odlišné vzory.

3.2. Citoslovce a onomatopoeie v japonském jazyce

Japonské citoslovce a onomatopoeie, ačkoliv jsou používány hodně často ve všech úrovních jazyka (či už v rámci dennodenní konverzace nebo v novinách), jsou považovány za nejtěžší výzvu pro ty, kteří se učí japonsky, a pro překladatele.

Japonské citoslovce a onomatopoeie se dělí na tři skupiny:

- 擬音語 (giongo) – slova napodobující zvuky, např.: さらさら (sarasara; zvuk proudu), ザーザー (zázá; zvuk silného deště),...
- 擬声語 (giseigo) – slova napodobující hlasy lidí nebo zvířat, např.: わんわん (wanwan; štěkání psa), キャーキャー (kyākyā; vysoký ženský hlas, či už smějící se nebo křičící),...
- 擬態語 (gitaigo) – slova napodobující stav věcí, či už vizuální nebo hmatový (kromě zvukových projevů), např.: きらきら (kirakira; zářící hvězdy nebo oči), ひかひか (pikapika; nové věci nebo uklizený pokoj), atd.

Podle tohoto rozdělení by giseigo měli, jako slova napodobující hlasy lidí a zvířat, být řazeny mezi giongo. A proto, se o gitaigo, jenž jsou fonetickými výrazy fenoménů nebo stavu věcí, které neprodukují zvuky, mluví jako o mimetických slovech. Proto je můžeme řadit i následně:

- Onomatopoeie – giseigo a giongo (viz výš), tj. slova, která napodobují různé reálné zvuky, ať už lidské, zvířecí nebo jiné;

⁴³ YIN, Binyong. *Chinese romanization: Pronunciation and Orthography*. Beijing: Sinolingua, 1990.

- Mimetické slova – gitaigo (viz výš), tj. slova, která foneticky vyjadřují stav věcí, který neprodukuje zvuky, jako např. emoce, pohyb nebo stav věcí.

Právě kvůli různým snahám o roztřídění citoslovcí a onomatopoií se budeme pro jasnost držet japonských názvů – giongo, giseigo a gitaigo.

Výše zmíněné gitaigo jsou jedinečnou črtou japonského jazyka, kterou běžně nenajdeme v jiných jazycích, jenom v několika případech jako např. v korejštině nebo v některých afrických jazycích⁴⁴.

Co se týče gramatiky, onomatopoeie se normálně projevují jako příslovce, např.:

ザーザーと降る。(zázá to furu)

Prší hodně (ve významu prší silný déšť).

ニコニコと笑う。(nikoniko to warau)

Usmívá se. (nikoniko popisuje druh smíchu)

Onomatopoeie a citoslovce se často pojí se spojkou „to“, která může být mnohokrát vynechána a často i bývá.

Taky je možné použít gitaigo jako sloveso přidáním slovesa する (suru; dělat). Zatímco ve větě 頭ががんがんと痛む。(atama ga gangan itamu; Bolí mě hrozně hlava) je gangan použito jako adverbium, ve větě 頭ががんがんとする。(atama ga gangan suru; Bolí mě hlava/Mám migrénu) je gangan suru použito jako sloveso ve významu „bolet“, čímž nahradilo původní sloveso 痛む itamu (bolet)⁴⁵.

Dalším použitím gitaigo jsou přídavná jména. To je možné přidáním partikulí jako na, ni, no nebo da, což záleží na pozici onomatopoeie ve frázi.

さらさらな髪。(sarasara na kami)

Hedvábné vlasy.

髪がさらさらだ。(kami ga sarasara da)

Vlasy jsou hedvábné.

Předešlé dva způsoby obměn se však nedají vykonat s giongo a giseigo, a tudíž jsou typické jenom pro gitaigo⁴⁶.

⁴⁴ KAMEI, Takashi. *Gengogaku Daijiten*. Tokyou: Sanseido, 1996.

⁴⁵ INOSE, Hiroko. *Translating Japanese Onomatopoeia and Mimetic Words*.

⁴⁶ INOSE, Hiroko. *Translating Japanese Onomatopoeia and Mimetic Words*.

3.2.1. Tvary japonských citoslovcí a onomatopoií

Japonské citoslovce a onomatopoeie mají speciální formy, díky kterým bývají rozlišeny. Obecně se mluví o „jádro zvuku“ a poukazuje se na základní význam výrazu. Z tohoto „jádra zvuku“ se pak odvozují různé tvary citoslovcí a onomatopoií, které mohou vyjádřit různé odchylky mezi podobnými zvuky, stavy, atd. Kategorizace těchto slov bývá složitá a liší se od autora k autorovi, přičemž někteří dokonce tvrdí, že je možno najít až 55 tvarů⁴⁷.

Typický grafický zápis citoslovcí a onomatopoií vypadá takto:

Tab. 4: Grafický zápis japonských citoslovcí a onomatopoií⁴⁸

Tvar	Giongo a giseigo	Gitaigo
CVCVCVCV	pačipači	nikoniko
CVCVQ	pačit(to)	nikot(to)
CVCVri	pačiri	nikori
CVCVN	pačin	---
CVCVRN	pačiin	---
CVQCVri	(paččiri)	nikkori

Abychom byli schopni porozumět této tabulce, je nutné, abychom si vysvětlili japonský zvukový systém. V japonštině jsou všechny slabiky (móry⁴⁹), kromě tří z nich, které nejsou otevřenými slabikami, čili nekončí samohláskou. V tab. 5 tedy vidíme, že „C“ je pro souhlásku (z angl. consonant) a „V“ pro samohlásku (z angl. vowel) – jejich kombinace „CV“ je jedna móra.

Tři slabiky, které nekončí samohláskou, jsou fonémy „N“, „Q“ a „R“, které jsou používány v citoslovcích a onomatopoiích. „N“ je nasální zvuk, „R“ označuje prodloužení předešlého zvuku (v japonštině se prodloužená samohláska počítá za dvě móry, jelikož délka zvuku je dvojnásobek jedné móry), a „Q“ není ve skutečnosti zvuk,

⁴⁷ TANNŌ, Machitoshi. *Onomatope (giongo, gitaigo) wo kangaeru*. Tokyo: Kodansha, 2005.

⁴⁸ FLYXE, Martin. *Translation of Japanese Onomatopoeic words: A research note*. *Orientaliska Studier* 65, 2002

⁴⁹ Je důležité si uvědomit, že zatímco je v japonštině slabika to jisté jako móra, v čínštině se pořád disputuje o tom, co se může označit pod tímto pojmem.

ale jeho absence, která se objevuje před souhláskami „p“, „t“, „s“ a „k“ (např. pauza mezi „o“ a „ki“ ve slově „pokkiri“)⁵⁰.

Pro přehlednost si však v praktické části nahradíme móru „CV“ za „A“ nebo „B“ (popřípadě „CD“), jak je tomu při čínských onomatopoiích (grafické značky „Q“, „ri“, „N“ a „RN“ budou zachovány).

⁵⁰ INOSE, Hiroko. *Translating Japanese Onomatopoeia and Mimetic Words*.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části se budeme zabývat porovnáním čínského překladu japonského komiksu „Doraemon“. Tento komiks vypráví příběh o robotovi (modré kočce) Doraemonovi z 22. st., který byl poslán do naší doby, aby pomáhal chlapci se jménem Nobita a odvrátil tak zlý osud, který tento chlapec svou lenivostí a hloupostí, uvrhl na své potomky. Komiks je nejenom poučným, ale zejména vtipným vyprávěním o různých dobrodružstvích Nobity, který jakmile se mu něco nedaří, volá na robota: „Doraemone! Dělej něco!“ Ten vybere ze své kapsy, kterou má na břichu, specifický vynález, který by měl chlapci pomoci – jak by se ale dalo čekat, ne vždy všechno dopadne tak, jak by mělo, a od toho se odvíjí i děj tohoto humorného příběhu.

Komiks Doraemon byl k tomuto výzkumu vybrán zejména z následujících důvodů:

- tato manga je populární nejen v Japonsku, Tchaj-wanu, Hong Kongu a Číně, ale i ve Španělsku, Itálii, Francii a v jiných krajinách světa;
- na konci roku 2000 bylo po celém světě prodaných asi 170mil. výtisků⁵¹;
- zabývá se každodenním životem japonské rodiny;
- v březnu 2008 ministr zahraničních věcí Japonska prohlásil Doraemona za prvního národního „anime velvyslance“⁵², jinými slovy, tento modrý robot je považován za japonskou kulturní ikonu.

Za pomoci komparativní metody se podíváme na to, jak se s překladem citoslovcí a onomatopoií vyrovnala čínština, která nemá takové množství citoslovcí a onomatopoií jako japonština. Na základě poznatků z teoretické části se zaměříme nejen na překlad, ale i grafický zápis jednotlivých citoslovcí a onomatopoií, popřípadě i na (pomyslnou) fonetickou podobnost.

Co se týče čínského překladu japonského textu, můžeme předpokládat, že:

- dojde k přímému překladu citoslovcí a onomatopoií v bublině či v obrázku do čínského jazyka,

⁵¹ Podle měsíčních reportů vydavatelství Tentōmusi Comics.

⁵² Yamaguchi, Mari. *Doraemon appointed Japan's first ever cartoon ambassador*. *China Post*, Březen 20, 2008.

- japonské citoslovce a onomatopoeie budou přeloženy jiným výrazem (nepřímý překlad),
- tam, kde to v bublině a v obrázku není nutné, bude vynechán překlad japonských citoslovcí a onomatopoií,
- k překladu textu ani panelu nedojde a citoslovce či onomatopoeie bude jenom vymazáno.

Porovnání překladu

Porovnávat budeme japonskou mangu ドラえもん⁵³ (Doraemon) s jejím čínským překladem pod názvem 哆啦 A 梦⁵⁴ v anglicko-čínské edici, jejíž první díl obsahuje vybrané příběhy z prvních pěti japonských dílů, a proto, co se týče výběru příběhů, se budeme držet čínské edice.

Onomatopoeie jsou zapsány nejen v japonštině/číštině, ale také v přepisu – japonština je v české transkripci, čínština je zapsána pomocí pinyinu. Také nechybí grafické znázornění jednotlivých citoslovcí a onomatopoií pro lepší představu jejich struktury (délky zapsány nejsou, protože jsou v obou jazycích flexibilní, zejména v komiksech). Je však důležité si uvědomit, že i přesto, že jsme zvolili jednotný systém grafického zápisu (A, B,...), japonská móra A není to samé co čínská móra A. (Např. struktury „AQ“ nebo „AN“ v japonštině by mohli být někdy chápány jako jenom „A“ v čínštině!)

未来の国からはるばると⁵⁵ vs 来自未来世界的机器人

Hned v názvu první kapitoly 未来の国からはるばると (Mirai no kuni kara harubaru to; Z daleké krajiny budoucna) je použito gitaigo „harubaru“ (z daleka, z dalekého místa; forma ABAB – výslovnost „h“ se ve švu mění na „b“). V čínštině je

⁵³ 藤子・F・不二雄. 「ドラえもん」第1巻. 東京: てんとう虫コミックス, 2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140001-9.

⁵⁴ 藤子・F・不二雄. 《哆啦A梦》. 二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

⁵⁵ 藤子・F・不二雄. 「ドラえもん」第1巻. 東京: てんとう虫コミックス, 2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140001-9.

tento název přeložen jako 来自未来世界的机器人 (Robot, který přišel z budoucího světa), čili he vynechán překlad gitaiga.

Následně, citoslovce コーン (kón; zvuk těžkého dopadu; AB), jehož základní tvar je (pomyslnou pomlčkou) prodloužen o jednu móru, aby se zdůraznil zvuk, je v čínštině přeloženo jako 咚 (dōng; zvuk dopadu těžkého předmětu, také klepání na dveře; A). V obou případech bylo použito jednoslabičné citoslovce se stejným významem.

ゴトガタゴト (goto gata goto; buchot; ABCDAB) je přeloženo jako 咚咚喀喀咚咚, které má stejný význam. Zatímco však „gotogoto“ je samo o sobě citoslovcem buchotu, „gata“ je vsunuto pro zdůraznění. V čínském překladu je i toto zachováno a citoslovce má strukturu AABBA.

Citoslovce překvapení ワッ (wa; graficky: AQ – A označuje japonskou móru, Q je označením pro pauzu, na konci slova je prudším ukončením slova) je přeloženo 哇 (wā; A), čili foneticky i graficky stejným citoslovcem.

Citoslovce zhrožení se nebo překvapení エーッ (é; graficky: AQ s prodloužením zvuku) je v čínštině nahrazeno větou 你说什么!! (ní shuō shénme!! Cože to říkáš!!).

Koktavé přitakání ウ、ウン・・・ (u, un; AB) je přeloženo 呜、呜! (wū, wū...; A), tedy není přeloženo významově (význam daného znaku je „houkání, kvílení větru, pískání vlaku, ale taky i fňukání), ale čínské citoslovce je zde fonetickým přepisem japonského výrazu.

Japonské „mňam, mňam“ パクパク (pakupaku; ABAB) je do čínštiny převedeno pomocí 叭嗒叭嗒 (bādābādā; 叭 označuje zvuk praskání nebo dopadu, 嗒 je ve významu frustrovaný; ABAB), čili jde pravděpodobně opět o fonetickou výpůjčku.

Citoslovce pro smích アハハハ (ahahaha; ABBB) je přeloženo jako 啊哈! 哈哈! (āhā! hāhā! AB!BB!) tak, že smích v japonštině je v čínštině rozdělen na dvě části.

Následně je však アハハ (ahaha; ABB) přepsáno jen za pomoci 哈哈! (hāhā! AA).

あれっ (are; huh; ABQ) je přeloženo jako 咦 (yī; údiv; A), čili je to přesně přeloženo.

Japonské „hej“ nebo „ó“ あや (aya; AB) je přeloženo jako 啊呀 (āyā; AB).

Přítakání うん (un; AB) se v čínštině mění na 嗯 (ńg; AB), které je foneticky hodně podobné – význam je zachován.

Zvolací „a“ na začátku věty あ (a; A) je volně přeloženo jako 对 (dui; správně, pravda).

ジャーン (džán; tadá! AN) v obrázku je nahrazeno znaky 内亮登場 (nèi liàng dēngchǎng). Výraz má stejný význam, ale už to není citoslovce ani onomatopoeie.

V následujícím obrázku je ジャジャーン (džadžán; stejně jako ジャーン, dochází k reduplikaci, pomocí které je výraz „tadá“ vystupňován/zdůrazněn) stejným čínským spojením. Přeloženo je stejným spojením 内亮登场 (nèi liàng dēngchǎng).

Zvuk pleskání metlou o stůl, čili „plesk“, ババンバン (babanban; AABAB) je přeložen citoslovcem 啪啪啪 (pāpāpā; AAA).

Když někoho uklidňujeme, v japonštině se používá výraz おお、よしよし。(óó, yoši yoši; ach, to bude dobrý), který je přeložen jako 啊哈哈 (āhāhā; ABBB), čili spíše jako chlácholivý smích.

Gitaigo はっきり (hakkiri, jasně, prostě; AQBri) je použito ve větě これではっきりした。(kore de hakkiri shita) ve významu „Přežil jsem to.“ Do čínštiny je tato věta převedena jako 这样我就放心了。(Zhèyàng wǒ jiù fàngxīnle; Jsem v klidu/klidný/v pořádku).

やあ (yá; A) ve významu pozdravu „ahoj“ je nahrazeno 啊 (ā; A) s překvapivým „A!“ (např. když si někoho zničehonic/najednou všimneme).

Jen co však uklouzne, vykřikne: あっ! (a; AQ) – čínsky 哎呀! (āiyā! AB).

Tato scéna je také doplněna onomatopoií ツルリ (cururi; ABri), která opisuje uklouznutí, v čínském překladu je toto gitaigo nahrazeno 成语 (chéngyǔ – čtyřznakové idiomy) 脚下一滑 (jiǎoxià yī huá; nečekaně se posmyknout).

Výkřik při pádu ワーッ (wá; AQ) je v čínštině opět nahrazen 哇— (wā; A) s tím, že i tady je použita pomlčka, pomocí které se vyjadřuje prodloužení výpovědi.

Tento-krát je やあ (yá; A) ve významu citoslovce „hej!“ a je opět nahrazeno 啊 (ā; A).

Škodolibý smích ガハハハ (gahahaha; ABBB) je přeložen do čínštiny tradičně, čili jako 啊哈哈 (āhāhā; ABBB).

Citoslovce údivu え? (e? A) je přeloženo 噫 (ēn; B), čímž je zachován význam. Zajímavé je, že tyto dvě citoslovce jsou si podobné i foneticky.

Citoslovce přemýšlení うーん . . . (un; AN) se v čínštině mění na 嗯 (ńg; A), význam je zachován.

Japonský výraz ve významu „Och!“ nebo „Cože?!“ ve smyslu zhrožení まあっ!! (má! A) je přepsán za pomoci citoslovce 啊! (ā; A).

Opět se tu objevuje ツルリ (cururi; ABri), které opisuje posmyknutí, v čínském překladu je toto gitaigo nahrazeno idiomem 脚下一滑 (jiǎoxià yī huá; nečekaně se posmyknout).

Citoslovce dopadu do vany ドブン (dopun; ABN) je přeloženo doslova jako „žbluňk“ - 扑通 (pūtōng; AB).

Citoslovce výkřiku キャッ (kja; AQ) je přeloženo za pomoci citoslovce 啊! (ā; A).

ブルーン (burún; ABN) s významem „v mihu sekundy“ popisuje stav, jak rychle Nobita se svými přáteli vyletěl ven oknem. Čínské 呜 (wū; A) sice toto gitaigo nahrazuje, ale opisuje hukot při rychlém letu.

Opět tu máme citoslovce překvapení ワッ (wa; graficky: AQ), které je přeloženo jako 哇 (wā; A).

変身ビスケット⁵⁶ vs 动物饼干⁵⁷

Překvapení nebo údiv あれっ (are; ABQ) je přeloženo jako 唉 (ài; A), které má význam „och“ nebo „běda“.

Onomatopoeie otevření víka od krabice カパ (kapa; AB) je nahrazeno 啪 (pā; A), čili zvukem pro tleskání, klepání a výstřel ze zbraně, a proto můžeme usuzovat, že jde o fonetickou výpůjčku.

Onomatopoeie „ham“ při sněžení něčeho パク (paku; AB) je nahrazeno 啊哈 (āhā; AB) ve významu „aha“ nebo „zvuku pro smích“.

⁵⁶藤子・F・不二雄. 「どらえもん」第1巻. 東京: てんとう虫コミックス、2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140001-9.

⁵⁷藤子・F・不二雄. 《哆啦A梦》二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

Citoslovce zamňoukání ニヤン (njan; AN) je přeloženo doslovně jako 喵 (miāo; A).

Nesmyslná kočičí řeč (při počítání) ヒイフウミイ・・・ (hífúmí; ABC) je přeložena jinak než kočičím jazykem 喵、喵、喵…… (miāo, miāo, miāo; AAA).

Údiv nebo překvapení えっ (e; AQ) ve významu „cože?!“ je do čínštiny přeložen přímo pomocí slova 什么 (shénme).

Když se Nobita vrátí do své vlastní podoby, je obrázek doplněn onomatopoií パッ (pa; AQ) s tím, že v čínské verzi je nahrazeno 啪 (pā; A) ve významu „bum“.

Zvuk rychlých kroků (spěchání) ドタバタ (dotabata; ABCB) je nahrazen znaky 啪嗒啪嗒 (pātā pātā; ABAB) se stejným významem.

Následně je opět při počítání použito citoslovce ヒイフウミイ・・・ (hífúmí) namísto počítání „jeden, dva, tři...“ – tady už čínština používá číslovky 一、二、三…… (yī, èr, sān...), čili „jedna, dva, tři“.

Citoslovce ああっ (á; AQ) ve významu „och, nie!“ přeloženo pomocí 啊 (ā; A).

Jiný druh smíchu ホホホ (hohoho; AAA) je přeložen za pomoci již známého citoslovce 哈哈 (hāhā; AAA).

Citoslovce ržání ヒヒヒン (hihihin; AAAN) je nahrazeno citoslovcem pro funění 呼呼呼 (xūxūxū; AAA).

Oddechnutí úlevou シッ (ši; AQ) je přeloženo za pomoci 嘘 (xū; A) se stejným významem.

Zvolání あ (a; A) je přeloženo doslova 啊 (ā; A).

Při poděkování návštěvník začíná větu „teda,...“ – v japonštině いや (iya) – avšak v čínštině je toto slovo přeloženo pomocí citoslovce 啊呀 (āyā; AB), které do češtiny můžeme přeložit jako překvapivé „och“.

Následně předešlá věta končí slovy: いや、これはけっこうなおかしを (ija, kore ha kekkó na okaši wo), čímž chce mluvčí říci, že nabídnuté sladkosti jsou chutné. Slovo けっこう (kekkó) znamená „úžasný“, ale i „dostačující“, „v pořádku“. V následující bublině je však toto slovo přepsáno do katakany, která také plní funkci kurzivy v japonském jazyce, aby tak dal autor najevo, že mluvčí dané slovo řekl divně. Do čínštiny je však tato bublina přeložena citoslovcem „kikirikí“ 咯咯咯、咯咯咯

(gēgēgē, gēgēgē; AAA), protože po zakousnutí do sušenky se návštěva každou chvíli promění v kohouta.

Zvonění telefonu ジリリン (džiririn; ABBN) je nahrazeno 叮铃铃 (dīnglīnglīng; ABB). Je zajímavé, že tato citoslovce jsou si podobná nejen navzájem, ale i s českou verzí „cililing“.

Rozpačitý smích エへへ (ehehe; ABB) je přeložen pomocí citoslovce 嘿嘿嘿 (hēihēihēi; AAA), které bychom přeložili jako „haha“.

Citoslovce překvapení え？ (e? A) je přeloženo jako 嗯 (ēn; A) ve významu „he? Cože?“.

Zvolání あ (a; A) je přeloženo doslova 啊(ā; A).

Opět, při návratu do předešlé podoby, je obrázek doplněn onomatopoií パッ (pa; AQ) s tím, že v čínské verzi je nahrazeno 啪 (pā; A) ve významu „bum“.

V následujícím obrázku je smích ホホホ (hohoho; AAA) přeložen jako 哈哈 (hāhāhā; AAA).

Citoslovce pro skřeky opice キキキッ (kikiki; AAA) je přeloženo citoslovcem 叽叽叽 (jījījī; AAA). I tady je podobná nejen struktura, ale i fonetická stránka.

Výkřiky ワーワー (wāwā; AA) jsou v čínštině nahrazeny 哇—哇— (wāwā; AA) s tím, že i v čínštině je prodloužení zvuku naznačeno pomlčkou.

あら？ (ara; AB) ve významu překvapivého „och“ je nahrazeno 啊呀 (āyā; AB) se stejným významem.

Žabí kvákaní ケロケロ (kerokero; ABAB) je přeloženo pomocí 呱呱 (guāguā; AA) – čínská verze je podobná té české „kvá-kvá“.

Zvolání あっ (a; AQ) je přeloženo doslova 啊(ā; A).

Opět, zvolání あっ (a; AQ) je přeloženo jako 啊(ā; A).

かげがり⁵⁸ vs 抓影子⁵⁹

Pozdrav nebo upoutání pozornosti おうい (ói; AB) ve významu „ahoj“ nebo „hej“ je přeloženo pomocí 喂 (wei; A), které nese stejný význam.

Citoslovce pochopení ああ (aa; A) je přeloženo za pomoci 那么 (nàme), což bychom mohli v daném kontextu přeložit jako „už je mi to jasné/jasně/ach tak!“.

Onomatopoeie pro stříhání nůžek チョキチョキ (čokičoki; ABAB) je nahrazena znaky 咔嚓咔嚓 (kāchākāchā; ABAB), které jsou používány při opisu zvuků praskání nebo cvakání.

Gitaigo popisující stoupající kouř, dým nebo oblaka ムクムク (mukumuku; ABAB) je nahrazeno 忽悠 (hūyou; AB), tedy slovesem označujícím plápolání apod.

セッセッセ (sesse sesse; AQB), které označuje usilovně pracujícího člověka, bylo nahrazeno znaky 咔嚓咔嚓 (kāchākāchā; ABAB), kterými se poukazuje na to, že se trhá tráva/plevel.

Citoslovce překvapení え (e; A) je přeloženo jako 啊(ā; A) ve významu „cože?“.

V obrázku, kde Nobita nadává svému vlastnímu stínu, že neodpovídá do telefonu, se v japonském originálu praví: なんかいったらどう!?(nanka ittara dó?? Co kdyby jsi něco řekl?!), což je v čínském překladu uvedeno citoslovce 喂, 你听见了吗?(Wèi, nǐ tīngjiànle ma?) s významem „Hej, slyšels mě?“

Citoslovce „och“ あ (a; A) je přeloženo jako 噢 (ō; A).

Zvolání あっ (a; AQ) je přeloženo doslova 啊(ā; A).

Onomatopoeie ソワソワ (sowa sowa; ABAB), které popisuje neposednost nebo nervozitu, bylo v čínském překladu udáno jako 糟了 (zāole), slovesem popisující zmatek, nepořádek.

Velké zhrožení ええっ。(ee! AQ) je přeloženo jako 什么!?(shénme!?) s významem „Cože?!“

⁵⁸藤子・F・不二雄。「どらえもん」第1巻. 東京: てんとう虫コミックス、2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140001-9.

⁵⁹藤子・F・不二雄。《哆啦A梦》二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

サッ (sa; AQ), které popisuje rychlé zmizení, je nahrazeno 唸溜 (chīliū; AB), které opisuje zvuk klouzání (v kontextu komiksu: zničehonic zmizel), trhání látky nebo papíru, a vzduchu, který vychází ze zapečetěné místnosti.

Citoslovce překvapení えっ (e; AQ) je přeloženo jako 欸 (ēn; A) ve významu „he? Cože?“.

Zvolání あっ (a; AQ) je přeloženo doslova jako 啊 (ā; A).

クルッ (kuru; ABQ), které popisuje otočení se, je přeloženo jako 哼 (hēng; A), které popisuje znechucení, odpor, jenž se hodí do dané situace, ale není to přesný překlad.

きゃ。 (kja; A) popisující zhrožení „ajajaj/jejda“ je přeloženo citoslovcem 哎呀 (āiyā; AB).

Ve scéně, kdy Nobita doslova mizí do ztracena, je použito ゾ〜ッ (zō; AQ), které nám popisuje jeho strach. V čínštině je toto onomatopoeie nahrazeno výkřikem 啊— (ā; A).

Zákeřný smích ニヤ (nja; A) je přeložen jako 嘿嘿 (hēihēi; AA), čili děsivý smích.

Překvapení わあ (wá; A) je nahrazeno „cože? Jak to?“, čínsky 怎么 (zěnme).

Onomatopoeie pro pohyb ducha (používá se i o duši) スウ (sú; A) je přeloženo pomocí 唸溜 (chīliū; AB), který popisuje, že stín, který Nobita spolu s Doraemonem loví, jim ušel.

Vzápětí je použito další onomatopoeie pro vyklouznutí スッ (su; AQ). V čínské verzi je použito znaku 噌 (cēng; A), které poukazuje na to, že stín vystřelil z pokoje rychle pryč.

A samozřejmě, jak se ho Nobita a Doraemon snažili rychle chytit, narazili do právě zavřených dveří, což je popsáno onomatopoií ドン (don; AN). V čínštině je použito slovo 咚 (dōng; A), které má stejný význam jako japonské „don“ a stejně tak má podobnou i zvukovou stránku.

Onomatopoeie vylití barvy (na někoho/něco) ドボ (dobo; AB), je nahrazeno 哗 (huā; A), onomatopoií popisující zvuk tekoucí vody.

ペッペッ (pepe; AQAQ) v češtině zní jako „pche“ a do čínštiny se překládá jako 哧哧 (pēipēi; AA). Zajímavé je, že česká, čínská i japonská verze označují tentýž zvuk a i jejich výslovnost si je navzájem blízká.

Citoslovce překvapení えっ (e; AQ) je přeloženo jako 啊(ā; A).

Japonský vulgarizmus うぬっ (unu) je nahrazen 哼 (hēng; A), kterým se naváží do Doraemona.

ダーッ (dá; AQ), které je v obrázku se silnou ránou, je nahrazeno 哐当当 (kuāngdāngdāng; ABB) - onomatopoeie pro ránu, třeskot, kolizi...

Stín, kterému se stále daří utíkat, se zákeřně směje ケケケッ (kekse; AAAQ), což je zachováno i v čínském onomatopoeii 嘿嘿嘿 (hēihēihēi; AAA).

Hukot lijící se vody ジャア (džá; A) je přeložen pomocí 哗 (huā; A), onomatopoeii popisujícím zvuk tekoucí vody.

Opět použito onomatopoeie pro vyklouznutí スッ (su; AQ) bylo z obrázku jednoduše zmazáno.

Nepříjemné překvapení ギク (giku; AB) je nahrazeno 呀 (yā; A), vystrašeným „á“.

Onomatopoeie pro střihání nůžkami チョキチョキ (čokičoki; ABAB) je opět nahrazeno znaky 咔嚓咔嚓 (kāchākāchā; ABAB), které jsou používány při opisu zvuků praskajících nebo cvakajících.

ヌウ (nú; A), které popisuje, že se někdo/něco zničehonic objevil/objevilo, je nahrazeno výrazem 哧溜 (chīliū; AB) s významem „rychle přiklouznout“.

一生に一度は百点を・・・⁶⁰vs 得了一百分⁶¹

Onomatopoeie ムフムフ (mufu mufufu; AB ABB), kterým se označuje/í divné Nobitovy představy (v tomto případě má sen o tom, jak jej Šizuka obdivuje) je nahrazeno 呼呼呼呼 (hūhū hūhū; AA AA), které tady označuje to, že si Nobita spokojeně oddechuje.

⁶⁰藤子・F・不二雄。「どらえもん」第1巻. 東京：てんとう虫コミックス、2011年。第213刷発行。ISBN 4-09-140001-9.

⁶¹藤子・F・不二雄。《哆啦A梦》二十一世纪出版社，2008。ISBN 978-7-5391-4004-9.

Překvapení ハッ (ha; AQ) je nahrazeno výkřikem 啊! (ā! A).

Gitaigo ve významu „rychle“ さっさと (sassato; AQAB) je přeloženo pomocí 早 (zǎo), které má stejný význam, ačkoliv to není zvukomalebné slovo.

Další gitaigo ガミガミ (gamigami; ABAB) s významem „neodbytný“ nebo „remcání“ je přeloženo jako 哼哼哼哼 (hēnghēng hēnghēng; AA AA), což může být chápáno jako reptání.

Dvě onomatopoeie s významem „bez problémů; jako po másle“ スラスラ スイスイ (surasura, suisui; ABAB, ABAB) jsou přeložené stejně jako 刷刷 (shuala; AB), které opisuje zvuk svištění.

あっ (a, AQ), které je na začátku věty あっというまにできた。 (a to iu ma ni dekita.) s významem „Hned jsem to dokončil.“ (doslova: Dokončil jsem to, než bys řekl „a“.), je sice citoslovce, ale v tomto případě je použito v rámci idiomu – a do čínštiny je přeloženo jako 一会儿就做完了。 (Yīhuìr jiù zuòwánle; Hned jsem to dokončil/Za chvíli jsem to měl hotové.)

あれ、またいたの。 (Are, mata ita no; Cože? Ještě tu je.) je citoslovce „are“ přeloženo v rámci dotazu tázacím zájmenem: 怎么你还没去? (Zěnme nǐ hái méi qù? Jak to, že jsi ještě nešel?)

Následně jsou onomatopoeie スラスラ スイスイ (surasura, sui; ABAB, ABAB) opět přeložené jako 刷刷刷刷刷刷 (shuala shuala shuala; AB AB AB), které opisuje zvuk svištění.

V obrázku, kde Nobita píše jako po másle, jsou napsány onomatopoeie: サラサラ サラノ a チョイチョイ (sara sara sarano, čoi čoi; ABABABC, ABAB). První onomatopoeie opisuje šustění (nebo že něco jde plynule) a je přeloženo jako 唰啦 (shuala; AB) – na rozdíl od předešlého překladu je v těchto znacích i radikál 口 (kǒu; usta), tudíž by mohlo jít jenom o zvýraznění faktu, že jde o onomatopoeie.

チョイチョイ je přeloženo jako 沙沙 (shāshā; AA), které má význam „šustění“. Zvuk použitý v japonském originálu je s největší pravděpodobností variací autora komiksu, který jej vytvořil z fráze ちょちょういのちよい (čochoi no čoi), která má význam „je to hračka“.

Onomatopoeie (občas chápáno i jako adverbium) せっせと (sesse to; AQAB) ve významu „usilovně, pilně“ je přeloženo pomocí 拼命 (pīnmìng), které má význam „všemi silami“.

Překlad citoslovce úlevy ああ (á; A) je v bublině vynechán.

Smích ハハハハ (hahaha; AAA) je přepsán pomocí 哈哈 (hāhāhā; AAA).

Citoslovce úlevy ホッ (ho; AQ) je v obrázku vynecháno – pocit maminky čtenatel pochopí z kresby.

Japonské „pche“ フン (fun; AN) je přeloženo jako 哼 (hēng; A), které nese i tento význam.

Onomatopoeie popisující bití srdce (při spatření osoby, která se nám líbí, nebo při nervozitě) ドキドキ (dokidoki; ABAB) je přeloženo jako 怦怦 (pēng pēng; AA) s významem „bušení, buchot“.

Citoslovce překvapení あれ (are; AB) je přeloženo pomocí 咦 (yí; A), které také označuje ohromení nebo překvapení.

雪でアッチッチ⁶² vs 下雪天, 真热⁶³

Hned v nadpisu kapitoly japonského originálu, se nachází アッチッチ (aččičči; AQBQB) – onomatopoeie vyjadřující, že je něco horké. V čínštině je přeloženo jako 真热 (zhēnrè) – opravdu horko.

Gitaigo opisující, že se Nobita třese zimou, ブルブル (buruburu; ABAB) je v čínském překladu vynecháno.

Onomatopoeie ガシャ (gaša; AB) popisuje, že z Nobitovy bundy volným prostorem vypadla ohřívací láhev, a v čínském překladu je popsáno 咕咚 (gudong; AB), čímž se popisuje jenom to, že láhev spadla na zem s ránou.

Zvuk dlouhého kňučení キー (kí; A) je v překladu obrázku vynechán.

Onomatopoeie vyjadřující protiklady, opozita あべこべ (abekobe; ABCB) v názvu krému, který si na sebe namažou Nobita s Doraemonem, je do čínštiny

⁶²藤子・F・不二雄. 「どらえもん」第1巻. 東京: てんとう虫コミックス, 2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140001-9.

⁶³藤子・F・不二雄. 《哆啦A梦》二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

přeloženo podle děje příběhu - název 「あべこべクリーム」 je tak do čínštiny převeden jako “冷热相反霜” (lěng rè xiāngfǎn shuāng), teda „krém, který mění studené na teplé a naopak“.

ペタペタ (petapeta; ABAB), které je gitaigo pro rozmazání, mazání, je přeloženo onomatopoií 啪嗒 (pāda; AB), které je ve významu plácát, klepat, což není úplně přesný překlad.

Citoslovce překvapení あれえっ (aré; ABQ) je přeloženo pomocí 咦 (yí; A), které také označuje ohromení nebo překvapení.

Gitaigo pro „třást se“ (např. zimou) ゾクゾク (zokuzoku; ABAB) je přeloženo jako 哆嗦 (duōsuō; AB), které má stejný význam.

Citoslovce zimy ゾー (zó; A) je nahrazeno výrazem 阿嚏 (āti; AB) s významem „hapčí“.

Onomatopoeie pro foukání větru ピュウ (pjú; A) je v překladu obrázku vynecháno.

V dalším obrázku je však toto ピュウ (pjú; A) přeloženo pomocí onomatopoeie fičení 嗖 (sōu; A).

Citoslovce やあ (já; A) s významem „ahoj“ je přeloženo pomocí 嘿 (hēi; A), které má význam „hej“.

Zvolání あっ (a; AQ) je přeloženo doslova jako 啊(ā; A).

Onomatopoeie パッ (pa; AQ), označující bezproblémové/hladké vysvětlení se, je v čínském překladu vynecháno.

V dalším obrázku je však ピュウピュウ (pjúpjú; AA) přeloženo pomocí onomatopoeie fičení 嗖嗖 (sōusōu; AA).

Gitaigo pro „třást se“ (např. zimou) ゾクゾク (zokuzoku; ABAB) je přeloženo jako 哆嗦 (duōsuō; AB), které má stejný význam.

Citoslovce pro kýchnutí ハクシヨン (hakušon; ABCN) je nahrazeno výrazem 阿嚏 (āti; AB), které má stejný význam.

Chichotání クスクス (kusukusu; ABAB) je přeloženo citoslovcem se stejným významem 嘻嘻嘻嘻 (xīxī xīxī; AA AA).

チラリ (čirari; ABri), onomatopoeie s významem „letmý (pohled, atd.) je použito v situaci, kdy začíná sněžit a objevuje se první padající vločka. Tento výraz je nahrazen 忽悠 (hūyou; AB), slovesem označujícím plápolání apod., které má stejný význam jako výraz v japonském originálu.

Citoslovce あら (ara; AB) je nahrazeno výrazem 哎呀 (āiyā; AB) se stejným významem.

ポト (poto; AB) je pravděpodobně onomatopoeie, které si autor vyrobil z fráze: ぽとりと落ちる (potori to očiru; žblknout-žbluňknout /při dopadu/) – asi chtěl poukázat na to, že jakmile se sněhová vločka dotkla nosu hlavního hrdiny, roztopila se (taky naznačeno v kresbě). Do čínštiny je tento výraz přeložen jako 啪嗒 (pāda; AB), které by mohlo být ve významu zvuku „t'ap/t'uk“, který vydá vločka při dopadu na nos.

Citoslovce, jež člověk vydá, když někoho něco pálí, アッチッチ (aččičči; AQBQB) je nahrazeno 烫死啦。(Tàng sǐ la.; doslova: pálí to až na smrt).

Téměř stejné onomatopoeie あち、あち (ači, ači; AB AB) je přeloženo jako 好烫, 好烫 (hǎo tàng) – pořádně to pálí.

ザバ (zaba; AB) při šplouchání/průtoku silného proudu vody z hadice je nahrazeno 哗啦 (huālā; AB), které popisuje hromový (silný) zvuk.

Z trojené citoslovce nepříjemného šoku アチャチャッチャ (ačačačča; ABBQB), které možno přeložit jako „achjaj/och ne!“, bylo nahrazeno větou: 哎呀, 烫死了。(Āiyā, tàng sǐ le.; Ajajaj, pálí to až na smrt!)

Opět tu máme použito onomatopoeie vyjadřující protiklady, opozita, あべこべ (abekobe) v názvu krému, který si na sebe namažou Nobita s Doraemonem, je do čínštiny přeloženo podle děje příběhu - název 「あべこべクリーム」 je tak do čínštiny převeden jako “冷热相反霜” (lěng rè xiāngfǎn shuāng), teda „krém, který mění studené na teplé a naopak“.

Citoslovce あらっ (ara; ABQ) je nahrazeno výrazem 哎呀 (āiyā; AB) se stejným významem.

Gitaigo ドブン (dobun; ABN), „žblňk“, 扑通 (pūtōng; AB) se stejným významem.

Výkřik きゃあっ (kjá; AQ) je přeložen čínským ekvivalentem 哇啊! (wā; A)

テストにアンキパン⁶⁴ vs 记忆面包⁶⁵

Hned v prvním obrázku příběhu Nobita splašeně běhá sem a tam po pokoji – tento zvuk je popsán どたばた (dotabata; splašeně/roztržitě běhat sem a tam/hore-dole; ABCB), v čínském překladu je vynechán.

Japonské „hm“ うーん (ún; AN) je následně přeloženo jako 嗯 (ēn; A), které má stejný význam.

おい (oi; AB) ve významu „hej“ je nahrazeno citoslovcem 喂 (wèi; A) se stejným významem.

えっ、ほんとう！？ (e, honto?!) s významem „ó, opravdu?!“ je do čínštiny přeloženo jako 真的？ (zhēnde? Opravdu?), avšak při překladu citoslovce není zachováno.

Bublina, ve které promluva začíná . . . と (...to), je v čínštině zahájena 哎呀 (āiyā; AB), tedy „ach jo“.

Smích ホホホ (hohoho; AAA) je v obrázku překladu vynechán.

ムシャムシャ (mušamuša; ABAB) a パクパク (pakupaku; ABAB) v jednom obrázku jsou zvuky vydávané při jídle. V obrázku čínského překladu jsou tyto dvě onomatopoeie nahrazeny 啊呜啊呜 (āwū āwū; AB AB), avšak o významu tohoto výrazu se vedou diskuse. Existuje i názor, že 啊 označuje, že někdo chce něco sníst, 呜 má prý označit, že už to snědl⁶⁶, čili bychom toto onomatopoeie mohli přeložit jako „ham, ham“. (Prý by mělo jít o fonetickou výpůjčku)⁶⁷

Obdiv vyjádřen v japonštině jako すごい (sugoi; skvělé/úžasné) byl do čínštiny přeložen jako 哇 (wā; A) - 哇 opisuje zvuky při plakaní nebo zvracení, avšak pokud prý následuje po slově končícím na „u“ nebo „ao“, nabude významu „wow“. Ačkoliv tady tomu tak není, můžeme usuzovat, že jde spíše o fonetickou výpůjčku.

V následující scéně začíná Nobita hovor slovem 嘿 (hēi; A) ve významu „hej“, kterým chce upoutat pozornost své kamarádky. V japonském originálu však takové onomatopoeie nemáme.

⁶⁴藤子・F・不二雄. 「どらえもん」第2巻. 東京：てんとう虫コミックス、2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140002-7.

⁶⁵藤子・F・不二雄. 《哆啦A梦》二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

⁶⁶http://sw.bbs.henhaoji.com/func/vt_12fc41f0455c42ceb1645ce30f450f67_2.html (24.6.2012)

⁶⁷http://sw.bbs.henhaoji.com/func/vt_12fc41f0455c42ceb1645ce30f450f67_2.html (24.6.2012)

ウ・・・ (u; A) vyjadřující, že Nobita se přešel a už nemůže, je přeloženo pomocí 咦 (yí; A), které označuje ohromení nebo překvapení, což je trochu nepřesným překladem.

Táto scéna je popsána také onomatopoií ゲープ (gapu; AB), které má původ ve slově げっふ (geppu; AQB) s významem „říhat, krkat“. V čínštině je tento výraz přeložen pomocí 嗝嗝 (gégé; říhnutí; AA), čili se slovem stejného významu.

V další scéně je toto (asi) autorem vytvořené citoslovce ゲープ (gépu) opět přeloženo pomocí 嗝嗝 (gégé).

Citoslovce ウーイ (úi; AB) je přeloženo citoslovcem 哎哟 (āiyō; och ne!; AB), které má stejný význam.

Nobita, který má již přeplněné břicho a ještě musí jíst „ankipan“ (memo-chléb), se už zmůže jen na zvuk (povzdych) う・・・ (u), který je do čínštiny přeložen foneticky přes 唔 (wú; A).

Říhnutí ゲー (gé; z již zmíněného slova げっふ; geppu; A/AQB) je přeloženo stejně jako v předešlém případě pomocí 嗝嗝 (gégé; AA).

Když se Nobita musí cpát dále, už se nezmůže ani na nic jiného, než na plačlivé ウエ～ (ue; AB), které je přeloženo jako 嘿嘿 (hēihēi; AA).

ぼくの生まれた日⁶⁸ vs 我的生日⁶⁹

Smích ハハハ (hahaha; AAA) je zase přepsán za pomoci 哈哈 (hāhā; AAA).

„Ach“ v japonském originále, ああ (á; A), je do čínštiny přeloženo jako 哇 (wā; A).

Pláč クア～ (kua; AB) je přeložen pomocí citoslovce 哇 (wā; A), které nese i tento význam.

⁶⁸藤子・F・不二雄. 「ドラえもん」第2巻. 東京: てんとう虫コミックス、2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140002-7.

⁶⁹藤子・F・不二雄. 《哆啦A梦》二十一世纪出版社, 2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

Zvuk kroků ドタドタドタ (dota dota dota; AB AB AB) je nahrazen 咚咚咚 (dōng dōng dōng; A A A), který opisuje zvuk něčeho těžkého, co dopadá na zem – tentokrát jsou to tatínkovy kroky.

V bublině obrázku, kde se tatínek dozvídá, že se mu narodil syn, začíná proslov citoslovcem ハッ (ha; AQ), tedy citoslovcem únavy po dlouhém běhu, které je do čínštiny převedeno jako 啊 (ā; A).

Následně je do čínského překladu stejné bubliny vloženo ještě citoslovce 噢 (ō; A), které můžeme přeložit jako „och“.

Ve větě ああ、ドキドキするなあ。(á, dokidoki suru ná.), kterou můžeme přeložit jako „ach, bije mi srdce (jsem v napětí)“, je použito citoslovce ああ a následně gitaigo どきドキする (dokidoki suru; váže se sponou „dělat“; když nám silně bije srdce, např. při spatření milované osoby, anebo při nervozitě/napětí/vzrušení; ABAB). Čínština se s danou větou poprala následovně: 啊，真紧张。(Ach, jsem opravdu nervózní.)

Rozpačitý smích po pochvle vlastní osoby ウフッ (ufu; ABQ) je přeložen jako 没羞! (méi xiū! Nebud' skromný!)

Zvolání ハアー (há; A) se dá do čínštiny přeložit jako „ach!“ a do čínštiny bylo převedeno pomocí 哇! (wā; A).

Citoslovce rozplývání se ウッヒョー (uhhjó; AQB) je nahrazeno výrazem 哎呀! (āiyā; AB), které tu má stejný význam „jéé“.

Citoslovce překvapení ええっ (e; AQ) je přeloženo jako 啊(ā; A) ve významu „cože?“.

Překvapení あれ (are; AB) je do čínštiny přeloženo pomocí 咦 (yí; A), které označuje ohromení nebo překvapení.

Gitaigo くしゃくしゃ (kušakuša; ABAB) je použito ve frázi くしゃくしゃにする (kušakuša ni suru), čili je to popis tváře, jenž se má každou chvíli rozplakat radostí nebo se těší. Do čínštiny je tato věta přeložena jako 脸上都笑开花了。(Liǎn shàng dū xiào kāihuāle.) – Celá tvář se usmívala.

おい (oi; AB) ve významu „hej“ je nahrazeno citoslovcem 喂 (wèi; A) se stejným významem.

Přítakání うん (un; AN) je přeloženo jako 嗯 (ēn; A), které má stejný význam.

勉強べやの大なだれ⁷⁰ vs 书房里的大雪崩⁷¹

Smích ハハ (haha; AA) je přeložen jako 嘿 (hēi; A), což je správný překlad.

ジャーン (džán; AN), česky „tadá“, je nahrazeno 快看! (Kuài kàn), které doslovně znamená „Rychle se podívej!“

Přítakání うん . . . (un; AN) je přeloženo pomocí citoslovce 嗯 (ēn; A) se stejným významem.

Citoslovce s českým významem „A!“, v japonském originálu あっ (a; AQ), bylo přeloženo foneticky stejně, čili 啊 (ā; A).

Výraz やっころしょ . . . (jakkorašo), jehož přesný význam se nepodařilo zjistit, ale domníváme se, že jeho přibližný význam je „tak jdeme na to...“ Tento výraz je přeložen pomocí znaku 嗨 (hāi; A), který se samotně nepoužívá, ale může jít jenom o začátek onomatopoeie 嗨哟 (hāiyāo; AB), které můžeme přeložit jako „hej-rup“.

ツルリ (cururi; ABri), které opisuje posmyknutí, je nahrazeno znaky 唸溜 (chīliū; AB) se stejným významem.

Onomatopoeie ゴロゴロ (gorogoro; ABAB), které opisuje, že něco velikého a těžkého se začalo kroutit dokola, je přeloženo jako 咕嚕 (gūlū; AB) označující rachot při kroucení vzniklý.

Překvapení ああ、あれえっ! (aa, are!) je přeloženo větami: 啊? 怎么回事? (A? Zěnme huí shì?) – Cože? Jak se to...?

Opět se tu objevuje onomatopoeie ゴロゴロ (gorogoro) se stejným překladem, čili 咕嚕 (gūlū) označující rachot.

Přemýšlení „hm“ – japonsky ん . . . (n; A) – je přeloženo do čínštiny jako 嗯 (ēn; A).

Onomatopoeie opisující třesení se zimou ゾクゾク (zokuzoku; ABAB) je v obrázku nahrazeno 好冷 (hǎolěng) – pořádná zima.

⁷⁰藤子・F・不二雄。「どらえもん」第2巻. 東京：てんとう虫コミックス、2011年. 第213刷発行. ISBN 4-09-140002-7.

⁷¹藤子・F・不二雄。《哆啦A梦》二十一世纪出版社，2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

Dvě odlišné onomatopie ブルブル (buruburu; třást se zimou nebo strachem; ABAB) a ガタガタ (gatagata; chřastění; ABAB) jsou v kresbě nahrazeny znaky 哆嗦 (duōsuō; AB) s významem „třást se“.

Citoslovce s významem „hapčí“ ハクシヨン (hakušon; ABCN) je nahrazeno výrazem 阿嚏 (āti; AB), které má stejný význam.

Onomatopie カチャ (kača; zvuk pro cvaknutí tlačítka, např.; AB) je nahrazeno 咔嚓 (kāchā; AB), které označují prasknutí, v daném případě asi to, že se následně pokazil stroj.

V jednom obrázku máme hned několik japonských gitaigo: ギューン (gjún; AN), ガクガク (gakugaku; ABAB), バリバリ (baribari; ABAB) a ガガガ (gagaga; AAA).

ガクガク (gakugaku) označuje, že se něco uvolnilo ve stroji. Do čínštiny však není přeloženo.

バリバリ (baribari) je zvukem pro “trhání, párání, skřípání”, ale i “víceru hlasitých zvuků za sebou”. Do čínštiny je tento zvuk převeden jako 嘎啦啦 (gālālā; ABB), které také popisuje skřípání.

ギューン (gjún) jsou hlasité zvuky označující, že se pokazil stroj s tím, že do čínštiny je přeloženo jako 咯吱吱 (gēzhīzhī; ABB) s významem „skřípání, vrzání“.

Onomatopie ガガガ (gagaga) také opisující zvuky pokazeného stroje je nahrazeno 嘎叭叭 (gābǎbǎ; „reptat, žvanit“; ABB), které opět popisuje zvuky stroje.

ビュウー (bjú; A) opisuje pískací zvuk, nebo unikající vzduch. V čínštině je toto onomatopie přeloženo pomocí 呼呼 (hūhū; AA), které označuje bzučivý hluk nebo šum (nepřesný překlad).

Další zvuk ゴオオオ (góó; A) je přeložen jako 轰隆 (hōnglōng; AB) se stejným významem „rachot“.

V dalším obrázku máme onomatopie ビュウ (bjú) a ゴオオオ (góó), avšak překlad prvního je vynechán a druhé je nahrazeno slovy 轰隆轰隆 (hōnglōng hōnglōng; AB AB) pro rachot a 呼啦 (hūlā; AB), což je zvuk vířících vloček.

Zvuk těžkého nárazu ドシン (došin; ABN) je nahrazen 咚 (dōng; A), česky „buch“.

ゴゴー (gogó; zduplikované ゴオオオ, kterého zvuk je prodloužen) je opět přeloženo jako 轰隆 (hōnglōng).

Překvapení あら (ara) je přeloženo za pomoci 咦 (yí) s významem „cože?“.

Analýza

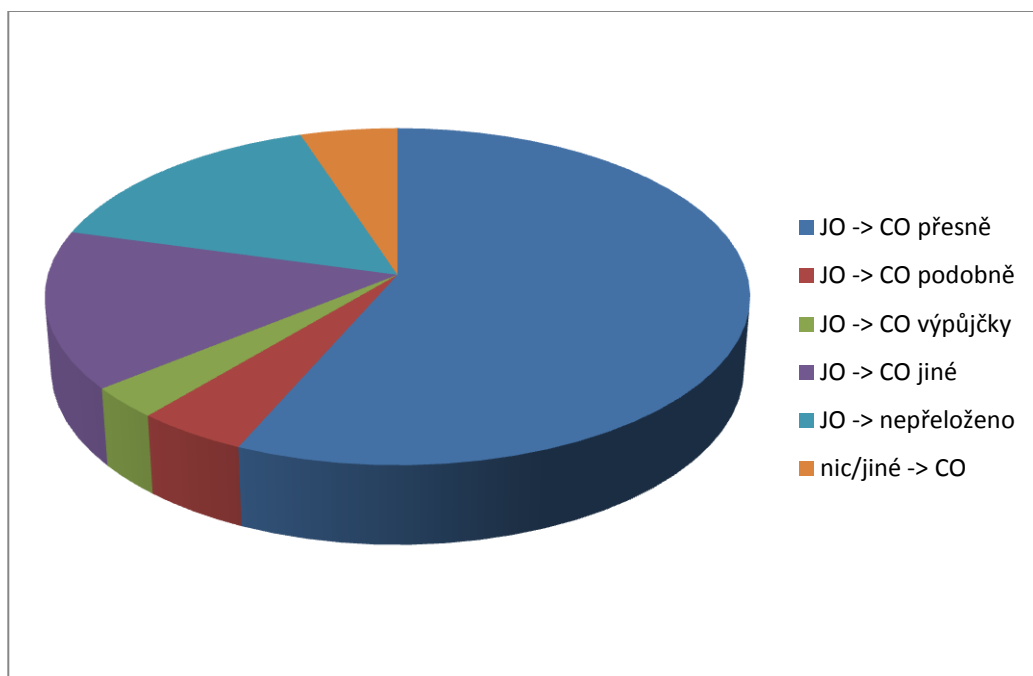
Tato bakalářská práce porovnála čínské překlady japonských citoslovcí a onomatopoií. Do analýzy jsou započteny všechny citoslovce a onomatopoeie, které se vyskytly v daných příbězích, i ty, které se opakovaly, protože se domníváme, že jediné takto je možno získat přesnější obraz.

Na základě metody komparace, jsme dospěli k těmto možnostem překladu:

- japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy přesně,
- japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy podobně (minimální odchylka, a proto by se dali řadit do předešlé kategorie),
- japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy slovy, která sice v čínštině jsou, ale nesou jiné významy (dá se tedy domnívat, že jde o fonetické výpůjčky),
- japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy významově jinými čínskými citoslovci a onomatopoií (pravděpodobně byly dosazeny na základě kresby),
- japonské citoslovce a onomatopoeie nebyly přeloženy (v bublině byly nahrazeny jinými slovními druhy/frázemi a z obrázku byly smazány),
- čínské citoslovce byly dosazeny tam, kde nebyly citoslovce ani onomatopoeie v japonském originálu.

Přesné překlady citoslovcí a onomatopoií tvoří 56,56% všech zvukomalebných slov. Pokud bychom sečetli všechny přesné i podobné překlady, toto procento by stoupl na 61,1% (podobné překlady z toho tvoří 4,54%). Pravděpodobné fonetické výpůjčky z japonštiny do čínského lexika tvoří jenom 3,03%. Čínské citoslovce a

onomatopoeie, které nahradily úplně odlišná japonská zvukomalebná slova, tvoří 15,15%. V 15,65% případů však k překladu vůbec nedošlo, na druhou stranu bylo v 5,05% procenta dosazeno citoslovce, jehož ekvivalent se v japonském originálu nenacházel.

Graf 1.: Možností překladu do čínštiny (viz výš)

V 15,65% případů čínština musela využít jiných slovních druhů a frází, aby byla schopna přeložit některé japonské citoslovce a onomatopoeie. Např. citoslovce zhrožení se nebo překvapení エーッ (é; graficky: AQ s prodloužením zvuku) je v čínštině nahrazeno větou 你说什么!! (nǐ shuō shénme!! Cože to říkáš!!). ジャーン (džán; tadá! AN) v obrázku je nahrazeno znaky 内亮相 (nèi liàng dēngchǎng), které je sice ve stejném významu – po rozebrání významů jednotlivých znaků bychom mohli tento výraz přeložit jako „vystoupit do světla na pódiu“, jinými slovy „ukázat všem“. V jedné scéně můžeme objevit onomatopoeie ツルリ (cururi; ABri), které opisuje uklouznutí, no v čínském překladu je toto gitaigo nahrazeno 成语 (chéngyǔ – čtyřznakový idiom) 脚下一滑 (jiǎoxià yī huá; nečekaně se posmyknout).

V nadpisu jedné z kapitol japonského originálu, se nachází アッチッチ (aččičči; AQBQB) – onomatopoeie vyjadřující, že je něco horké. V čínštině je přeloženo jako 真热 (zhēnrè) – opravdu horko. O něco dále je stejné japonské onomatopoeie přeloženo pomocí 烫死啦。(Tàng sǐ la.; doslova: pálí to až na smrt). Téměř stejné onomatopoeie

あち、あち (ači, ači; AB AB) je přeloženo jako 好烫, 好烫 (hǎo tàng) – pořádně to pálí. Ztrojené citoslovce nepříjemného šoku アチャチャッチャ (ačačačča; ABBQB), které možno přeložit jako „achjaj/och ne!“, bylo nahrazeno větou: 哎呀, 烫死了。(Āiyā, tàng sǐle.; Ajajaj, pálí to až na smrt!).

Onomatopoeie (občas chápáno i jako adverbium) せっせと (sesse to; AQAB) ve významu „usilovně, pilně“ je přeloženo pomocí 拼命 (pīnmìng), které má význam „všemi silami“. あっ (a, AQ), které je na začátku věty あっというまにできた。(a to iu ma ni dekita.) s významem „Hned jsem to dokončil.“ (doslova: Dokončil jsem to, než bys řekl „a“.), je sice citoslovce, ale v tomto případě je použito v rámci idiomu – a do čínštiny je přeloženo jako 一会儿就做完了。(Yīhuìr jiù zuòwánle; Hned jsem to dokončil/Za chvíli jsem to měl hotové.)

Ve 3,03% jsou japonské citoslovce a onomatopoeie přeloženy pomocí výpůjček z japonského jazyka. Můžeme tak usuzovat podle toho, že čínské znaky, které byly použity, mají podobné čtení, avšak význam v čínštině je zcela odlišný. Například onomatopoeie otevření víka od krabice カパ (kapa; AB) je nahrazeno 啪 (pā; A), neboli zvukem pro tleskání, klepání a výstřel ze zbraně, a proto můžeme usuzovat, že jde o fonetickou výpůjčku.

V jednom z obrázků můžeme vidět ムシヤムシヤ (mušamuša; ABAB) a パクパク (pakupaku; ABAB) - zvuky vydávané při jídle. V obrázku čínského překladu jsou tyto dvě onomatopoeie nahrazeny 啊呜啊呜 (āwū āwū; AB AB), které ve slovníku nebylo možné najít. Zároveň se o významu tohoto výrazu vedou diskuse - existuje názor, že 啊 označuje, že někdo chce něco sníst, 呜 má prý označit, že už to snědl⁷², čili bychom toto onomatopoeie mohli přeložit jako „ham, ham“.

Japonské „mňam, mňam“ パクパク (pakupaku; ABAB) je do čínštiny převedeno pomocí 叭嗒叭嗒 (bādābādā; 叭 označuje zvuk praskání nebo dopadu, 嗒 je ve významu frustrovaný; ABAB), čili jde pravděpodobně opět o fonetickou výpůjčku.

Obdiv vyjádřen v japonštině jako すごい (sugoi; skvělé/úžasné) byl do čínštiny přeložen jako 哇 (wā; A) - 哇 opisuje zvuky při plakaní nebo zvracení, avšak pokud prý následuje po slově končícím na „u“ nebo „ao“, nabude významu „wow“. Ačkoliv tady tomu tak není, můžeme usuzovat, že jde spíše o fonetickou výpůjčku.

⁷² http://sw.bbs.henhaoji.com/func/vt_12fc41f0455c42ceb1645ce30f450f67_2.html (24.6.2012)

Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala porovnání originálu japonského komiksu Doraemon s jeho čínským překladem se zaměřením na citoslovce a onomatopoeie. Na začátku objasnila základní pojmy jako lexikologie, sémiotika, citoslovce a onomatopoeie, atd. V teoretické části práce se dále zaměřila na citoslovce a onomatopoeie konkrétně v japonském a v čínském lexiku.

Čínské citoslovce a onomatopoeie mají původ buď historický, tj. můžeme je objevit ve starých záznamech, nebo mají původ v moderní hovorové čínštině. Dále se na základě formy můžou dělit na základní (jednoduché) nebo reduplikované, čili určitá část řetězce se opakuje. Dvojslabičné onomatopoeie, které tvoří největší skupinu čínských onomatopoií, se dělí na základě jejich vlastností na aliteraci (obě slabiky mají stejnou iniciálu), rýmy (obě slabiky mají stejnou finálu) a jiné. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří čtyřslabičné onomatopoeie, což je pravděpodobně podmíněno tím, že reduplikují nejpočetnější skupinu dvojslabičných citoslovců a onomatopoií. V rámci této skupiny se rozlišuje ještě AIBl a AI-BC (s infixem 里) forma – vedou se však dohady, jestli jde o tu samou skupinu nebo o dvě odlišné.

Japonské citoslovce a onomatopoeie se dělí na tři skupiny – giongo (slova napodobující zvuky), giseigo (slova napodobující hlasy lidí nebo zvířat), a gitaigo (slova napodobující stav věcí, ať už vizuální nebo hmatový (kromě zvukových projevů)). Gitaigo jsou jedinečným úkazem, který můžeme sledovat téměř jenom v japonštině. Ve větě můžou vystupovat jako adverbia, některé z nich se po připojení する (suru; dělat) mění na slovesa. Mimo jiné se můžou pojít s různými partikulemi (na, no, ni) a sponou „da“. Pro grafickou přehlednost byla v praktické části nahrazena móra „CV“ (sohláska-hláska) za „A“ nebo „B“ (popřípadě „CD“), jak je tomu při čínských onomatopoiích (grafické značky „Q“, „ri“, „N“ a „RN“ zůstali zachovány). Je nutné mít na zřeteli, že japonská móra není totožná s čínskou mórrou, o které se stále vedou dohady.

V praktické části práce následuje porovnání japonského populárního komiksu „Doraemon“ s jeho čínským překladem. Práce se zaměřila na různé možnosti překladu japonských citoslovců a onomatopoií do čínštiny, která neoplývá tak bohatou slovní zásobou v této oblasti. Výsledkem analýzy překladu je to, že čínština má 6 možností překladu japonských citoslovců a onomatopoií: japonské citoslovce a onomatopoeie byly

přeloženy přesně; japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy podobně (minimální odchylka, a proto by se dali řadit do předešlé kategorie); japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy slovy, která sice v čínštině jsou, ale nesou jiné významy (dá se tedy domnívat, že jde o fonetické výpůjčky); japonské citoslovce a onomatopoeie byly přeloženy významově jinými čínskými citoslovci a onomatopoií (pravděpodobně byly dosazeny na základě kresby); japonské citoslovce a onomatopoeie nebyly přeloženy (v bublině byly nahrazeny jinými slovními druhy/frázemi a z obrázku byly smazány); čínské citoslovce byly dosazeny tam, kde nebyly citoslovce a onomatopoeie v japonském originálu.

Čínský překlad, i přes malou slovní zásobu v oblasti citoslovcí a onomatopoií, nezaostává za japonským originálem. Ačkoliv v některých případech došlo k vymazání či vynechání překladu citoslovcí a onomatopoií. Kromě citoslovcí a onomatopoií využívá i jiných slovních druhů, aby co nejpřesněji popsala děj či dialog japonského originálu. Asi nejlepším příkladem čínské hravosti je hned několik výrazů na překlad citoslovce „pálí“.

Asi nejprínosnějším objevem je třetí možnost překladu, kdy dochází k přejímání japonských zvukomalebných slov do čínského lexika, čímž vznikají fonetické výpůjčky. I když tato skupina tvoří jenom 3,03% všech citoslovcí a onomatopoií, je to důkazem toho, že v posledním století čínština nepřejímá jenom japonská slova popisující moderní koncepty, a týkající se moderní společnosti a technologií, ale i zvukomalebná slova.

Čínština a japonština jsou jazyky zcela odlišné, ale i tak mezi nimi probíhá lexikální výměna od dob jejich prvních styků. Je zajímavé sledovat, jak čínština, která kdysi obohacovala japonskou slovní zásobu, je teď v postavení přijímatele japonských slov. Zároveň se studiu citoslovcí a onomatopoií (zejména v našich končinách) nedostává potřebné pozornosti. Právě z těchto důvodů by si toto téma zasloužilo větší pozornost a určitě by bylo zajímavé sledovat i to, jestli docházelo k přebírání citoslovcí a onomatopoií z čínštiny do japonského jazyka (popřípadě naopak) i v minulosti.

Seznam použité literatury

- ČERNÝ, JIŘÍ. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346093-8.
- DOUBRAVOVÁ, Jana. *Sémiotika v teorii a praxi*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-493-9.
- FLYXE, Martin. *Translation of Japanese Onomatopoeic words: A research note*. *Orientaliska Studier* 65, 2002.
- GROENSTEEN, Thierry. *Stavba komiksu*. Vyd. 1. Brno: Host, 2005. 218 s. Studium; 16. ISBN 80-7294-141-0.
- HANSEN, Ch. **Fa (Standards: Laws) and Meaning Changes in Chinese Philosophy**. *Philosophy East and West* 44, Červenec 1994, č. 3.
- INOSE, Hiroko. *Translating Japanese Onomatopoeia and Mimetic Words*.
- KAMEI, Takashi. *Gengogaku Daijiten*. Tokyou: Sanseido, 1996.
- KATAMBA, Francis. *An Introduction to Phonology*. London, New York: Longman, 1998.
- NOVOTNÝ, Jiří a kolektiv. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-32-5.
- SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1568-6.
- TANNO, Machitoshi. *Onomatope (giongo, gitaigo) wo kangaeru*. Tokyo: Kodansha, 2005.
- YAMAGUCHI, Mari. **Doraemon appointed Japan's first ever cartoon ambassador**. *China Post*, Březen 20, 2008.
- YEH, Wenchi. *An Optimality Theory Analysis of Mandarin Onomatopoeia*. Taipei City: National Chengci University, 2011.
- YIN, Binyong. *Chinese romanization: Pronunciation and Orthography*. Beijing: Sinolingua, 1990.
- 冯胜利。《汉语韵律语法研究》背景：北京大学出版社，2005。
- 李镜儿。《现代汉语拟声词研究》中国：上海出版社，2007。
- 藤子・F・不二雄。「どらえもん」第1巻。東京：てんとう虫コミックス、2011年。第213刷発行。ISBN 4-09-140001-9.

- 藤子・F・不二雄. 「どらえもん」第 2 卷. 東京：てんとう虫コミックス、2011 年. 第 213 刷発行. ISBN 4-09-140002-7.
- 藤子・F・不二雄. 《哆啦 A 梦》二十一世纪出版社，2008. ISBN 978-7-5391-4004-9.

Elektronické zdroje:

- HARPER, Douglas.
Brainwashing. <http://dictionary.reference.com/browse/brainwashing> (13. 06. 2012)
- HOFFER, Bates F. *Language Borrowing and the Indices of Adaptability and Receptivity.*
<http://www.uri.edu/iaics/content/2005v14n2/05%20Bates%20L.%20Hoffer.pdf>
(13. 06. 2012)
- 啊呜.
http://sw.bbs.henhaoji.com/func/vt_12fc41f0455c42ceb1645ce30f450f67_2.htm
1 (24.6.2012)

Resumé

This bachelor thesis deals with the comparison of Japanese comic book Doraemon with its Chinese translation with the focus on interjections and onomatopoeia. At the beginning, the thesis clarifies not just terms like „semantics“, „interjections“, „onomatopoeia“, but also elucidates us with the theory of interjections and onomatopoeia in Japanese and Chinese language. The practical part of the thesis focuses on the comparison itself of the original comic book with its translation, and the ability of Chinese language to cope with the translation of interjections and onomatopoeia as there is no so many of them in Chinese than in Japanese language. In the summary, we summarize the results of the research.